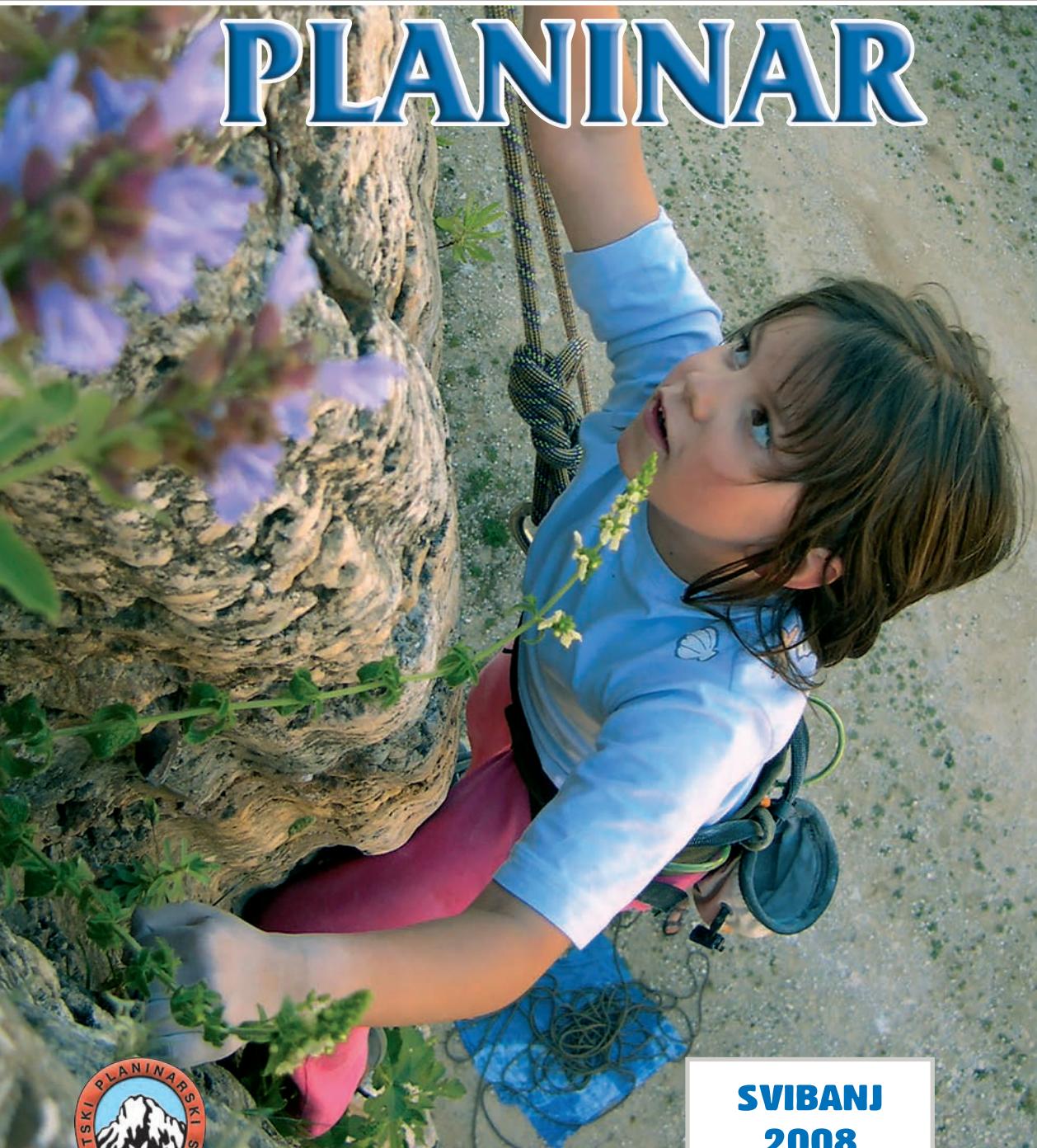

HRVATSKI PLANINAR

110 GODINA
100 GODIŠTA

ČASOPIS HRVATSKOG
PLANINARSKOG SAVEZA

SVIBANJ
2008

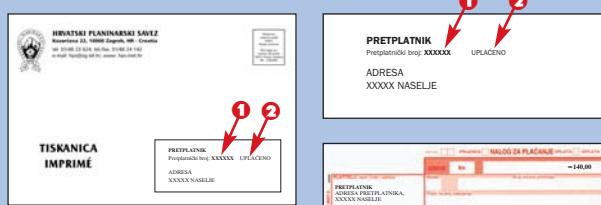
5

IMPRESSUM

»HRVATSKI PLANINAR« – ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA »CROATIAN MOUNTAINEER« – JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

ČASOPIS »HRVATSKI PLANINAR« izlazi u **11 brojeva godišnje** (za srpanj i kolovoz kao dvobroj). Prvi broj izšao je **1. lipnja 1898.** Časopis je od 1949. do 1991. godine izlazio pod imenom »Naše planine«.

PRETPLATA za 2008. godinu iznosi **140 kuna** (za inozemstvo 35 eura). Preplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskog planinarskog saveza **2360000-1101495742**, pri čemu na uplatnici, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan **Vaš preplatnički broj**. Preplata za inozemstvo uplaćuje se na račun **SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236**, također uz poziv na preplatnički broj.

VAŠ PRETPLATNIČKI BROJ (1)

otisnut je uz Vašu adresu, koja je naliđeljena na omotnicu za slanje časopisa. Nakon uplate, uz adresu ćete moći vidjeti znaku o obavljenoj uplati. Tako možete provjeriti je li Vaša uplata za tekuću godinu uredno primljena i evidentirana u HPS-u (2).

NOVI PRETPLATNICI, odnosno zainteresirani za preplatu na časopis »Hrvatski planinar«, trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti Hrvatskom planinarskom savezu. Za nekoliko dana poštom će primiti uplatnicu i brojeve koji su izašli od početka godine, a zatim će, nakon uplate, svaki mjesec na svoju adresu redovno primati svoj primjerak časopisa.

CIJENA POJEDINAČNOG PRIMJERKA je **15 kuna** (+ poštarina).

CJENIK OGLAŠAVANJA šaljemo zainteresiranim na zahtjev.

SURADNJA: Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Krajnji rok za primitak priloga je deseti dan prethodnoga mjeseca (20 dana prije izlaska broja). **Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova**, posebno dužih priloga. **Prednost imaju** prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim i većim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenta!). Podrobnejne upute nalaze se na web-stranici časopisa.

STAVOVI I MIŠLJENJA izneseni u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskog planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

WEB-STRANICA ČASOPISA:

www.plsavez.hr/HP

NAKLADNIK

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb

PRETPLATA I INFORMACIJE

Ured Hrvatskog planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@plsavez.hr
<http://www.plsavez.hr>

UREDNIŠTVO

E-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@plsavez.hr

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Alan Čaplar
Palmotićeva 27, 10000 Zagreb
e-mail: caplar@plsavez.hr
mob.: 091/51-41-740
tel.: 01/48-17-314

UREDNIČKI ODBOR

Damir Bajs
Darko Berljak
Vlado Božić
Faruk Islamović
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Branko Meštrić
Krunoslav Milas
prof. dr. Željko Poljak
Vanja Radovanović
Robert Smolec

LEKTURA I KOREKTURA

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

GRAFIČKA PRIPREMA

Alan Čaplar

TISAK

Ekološki glasnik, Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

162

Bijela dama –
Mont Blanc

168

Penjački doživljaji iz
Australije i Tasmanije

175

Planinar i more

180

Godišnja doba u
hrvatskim planinama

TEMA BROJA

Mont Blanc – najviši vrh Alpa

SADRŽAJ

Bijela dama – Mont Blanc	162
Tomislav Nežmah i Danijel Sorola	
Posljednja dužina	168
Boris Čujić	
Planinar i more	175
Boris Lanča	
Tragom prvog izleta HPD-a na Sljeme	178
Berislav Banek	
Godišnja doba u hrvatskim planinama	180
Po Hrastovačkoj i Petrovoj gori	182
Jasna Žagar	
Opila me Bjelašnica!	186
Denis Vranješ	
Mail izlet na Tikvenjak	190
Gordana Burica	
Obljetnice	191
In memoriam: Ivan Salopek	195
Planinarski putovi	196
Vijesti	197
Kalendar akcija	200

SLIKA NA NASLOVNICI

Prvi penjački koraci,
smjer »Smokva was here«, 5a,
penjalište Vinkuran – Pula
foto: Siniša Hrestak

Bijela dama – Mont Blanc

Tomislav Nežmah i Danijel Sorola, Zagreb

Mont Blanc dugo se godina na raznim mjestima navodio kao najviši vrh Europe, no zbog geografskog određenja europskog kontinenta kao prostora od Atlantskog oceana do Urala i Kavkaza, to zapravo nije najviši europski vrh jer je Elbrus, najviši vrh u planinskom lancu Kavkazu (5642 m), 800 metara viši. Mont Blanc je sa svojih 4810 metara visine »samo« najviši vrh Alpa i zapadne Europe. Nalazi se u masivu koji se sastoji od više vrhova i grebena na francusko-talijanskoj granici.

Pitanje nalazi li se najviša točka Mont Blanca u Francuskoj ili u Italiji bila je tema mnogo-brojnih polemika između te dvije države; svaka od njih na zemljopisnim kartama povlači svoju liniju razgraničenja. Posljednje točno utvrđivanje granice zbilo se 1861. godine kada je između Francuske i Kraljevine Sardinije potpisani sporazum prema kojem granica prolazi točno preko najvišeg vrha Mont Blanca. Poslije su Francuska i Italija dvaput (1947. i 1963.) otvarale pitanje međusobnog razgraničenja, ali su obje strane jednostavno zanemarile Mont Blanc.

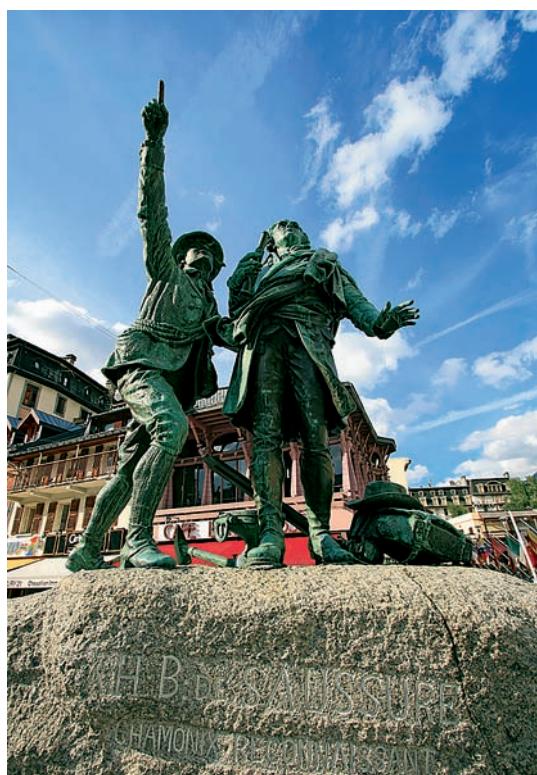
Vrh Mont Blanca je kupola od vječnog snijega i leda čija debljina varira od desetak do čak 25 metara, zbog čega točnu i stalnu visinu planine nije moguće odrediti. Dugo je službena visina bila 4807 metara, no 2002. godine je GPS tehnologijom izmjereno 4810 metara i 40 centimetara. Godinu dana poslije, nakon što je Europu zahvatio val zatopljenja, ekipa znanstvenika ponovno je izmjerila visinu i utvrdila da je vrh visok 4808 metara i 45 centimetara. Nakon objavlјivanja tih mjerjenja, pomno se prati visina čak 500 točaka u području Mont Blanca radi istraživanja posljedica globalnog zatopljenja.

Visina je ponovno mjerena 2005. godine i tom je prilikom izmjereno da se najviši vrh Alpa

nalazi 4808 metara i 75 centimetara iznad razine mora. Službena brojka koja danas stoji uz ime Mont Blanca je 4810 metara, dok se stjenovit vrh ispod naslaga leda i snijega navodi da je neupitno visok 4792 metra.

Tradicija duga 220 godina

Prvi su se na »Bijelu damu« davnog 8. kolovoza 1786. popeli Jacques Balmat i doktor Michel Paccard. Taj je događaj označio početak modernog planinarenja. Prva žena koja se uspela na vrh bila je Marie Paradis 1808. godine, a zanimljivo je da je na vrhu stajao i Theo-

TOMISLAV MARKOVIĆ

Spomenik prvim istraživačima u Chamonixu (pokazuju prema vrhu Mont Blanca)

Mont Blanc – najviši vrh Alpa, ali ne i najviši na evropskom kontinentu

TOMISLAV MARKOVIĆ

Vrh Mont Blanca je kupola od vječnog snijega i leda čija debljina varira od desetak do čak 25 metra, zbog čega je nemoguće odrediti točnu i stalnu visinu planine

dore Roosevelt, vodeći ekspediciju za vrijeme svog medenog mjeseca 1886. godine, 15 godina prije nego što je postao predsjednik Sjedinjenih Američkih Država. Više od sto godina nakon prvog uspona bio je na vrhu talijanski trojac, među njima i svećenik Achille Ratti, koji je poslije postao papa Pio XI.

Od zanimljivijih događaja vezanih uz Mont Blanc spomenimo da se na vrh, koji je dug samo trideset metara, 1960. godine spustio avion. Godine 1990. Švicarac Pierre-Andre Gobet uspio je iz Chamonixa doći do vrha i vratiti se za samo 5 sati, 10 minuta i 14 sekundi. Trinaest godina poslije su se Stephane Brosse i Pierre Gignoux uz pomoć skija uspeli na vrh za 4 sata i 7 minuta, a spustili za sat i 8 minuta, ukupno 5 sati i 15 minuta. Iste se godine, zahvaljujući povoljnemu toplomu vjetru, na vrh spustilo sedam francuskih paraglajdera. Niz zanimljivosti s Mont Blanca upotpunio je danski umjetnik Marco Evaristti obojivši vrh crvenom bojom i

zabivši u njega šest metara dug kolac sa zastavom »Pink State«. Uhapšen je i zatvoren zbog nagrdjivanja okoliša.

Mont Blanc je danas jedno od najposjećenijih visokogorskih odredišta na svijetu. Svake godine prema vrhu krene oko 20 tisuća planinara i turista, najviše zahvaljujući žičari čija se zadnja postaja, l'Aiguille du Midi, nalazi na visini od 3842 metra. Većina ih nikada ni ne pomisli stići na najvišu točku planine, ali spomenuta brojka dovoljno govori o ljudskoj vrevi koja tamo nastaje. Nažalost, svake godine Mont Blanc uzima i ljudske žrtve. Do sada je na njemu poginulo više od tisuću ljudi. U vrijeme ljetnih vikenda spasilačka služba u prosjeku izvede dvanaest akcija spašavanja.

Uspon na vrh Mont Blanca zahtijeva visokogorsko iskustvo, dobru fizičku i psihičku pripremljenost, odgovarajuću opremu, a poželjna je pratinja vodiča ili barem iskusnog planinara. Staza do vrha prolazi kroz brojne opasne

Aiguille Du Midi (3842 m)

prolaze, na mnogo mjesta vrebaju odroni kamenja ili snijega, a na tim visinama uvijek postoji i opasnost od visinske bolesti, pa je potrebno barem jednu noć provesti u visinskom planinarskom domu kako bi se izbjegle zdravstvene tegobe koje mogu završiti smrću. Dodatnu opasnost predstavljaju nagle promjene vremenskih prilika.

Postoje četiri standardne staze koje vode na vrh, a najpoznatija je ona preko doma Gouter, koji je često pretrpan ljudima. Svi se putovi spađaju u jedan na grebenu pod samim vrhom, pa je ondje krklianac na stazi normalna pojava. Najčešće je ishodište planinara Chamonix, francuski gradić u kojem živi devet tisuća stanovnika. Chamonix je bio domaćin prvih Zimskih olimpijskih igara 1924. godine, a danas nosi titulu najpoznatijeg francuskog skijališta. Iznad gradića nalazi se ulaz u cestovni tunel Mont Blanc dug 11 i pol kilometara koji spaja Francusku s Italijom.

TOMISLAV MARKOVIC

Uspon na krov Alpa

Opisat ćemo ukratko put do vrha iz Chamonixa preko doma Tete Rousse (3167 m) i doma Gouter. Autobusom ili osobnim prijevozom najprije se treba uputiti do mjesta Les Houches (čita se Lezuš), odakle žičarom do predzadnje stanice – Bellevue (1812 m). Tu je polazna stanica tramvaja kojim se stiže do Nid d'Aigle (Orlovsko gniazdo, 2380 m). Vlak ovdje svedava velik uspon, pa je između tračnica dodatno ugrađena nazubljena željezna tračnica da bi se u sprezi sa zupčanikom na vlaku lakše savladao taj uspon.

Pogled prema Mont Blancu i ostalim vrhovima što blještje pod vječnim snijegom i ledom izaziva divljenje i strahopoštovanje. Usput se prelaze potoci bogati vodom koji nastaju topljenjem snijega s okolnih vrhova. Dalje od stanice Le Nid d'Aigle nema tekuće vode.

Kod Orlovog gnijezda izgrađen je manji, lijep i udoban planinarski dom u kojem se može prespavati. Od tuda do prvog odredišta – planinarskog doma Tete Rousse (3167 m) treba još oko tri sata hoda. Dom je obnovljen, sve je novo, dobro održavano i čisto. Tu se može prespavati i sutradan nastaviti prema planinarskom domu Gouter (3817 m) koji je takoreći polazna točka za završni uspon na željeni vrh. Pogled prema gore iz doma Tete Rousse u najmanju je ruku impresivan: na rubu litice visoke nekih 700 metara stoji dom Gouter. Ocrtava se na litici iznad, a gledan s podnožja čini se potpuno nedostupan. Ogorogene hridi i nepravilno raspoređeni kameni blokovi kao da priječe prolaz.

Od doma Tete Rousse dalje se ide strmim putem po snijegu, a vrlo brzo stiže se do prve prepreke, Grand Couloira (»Kuloar smrti« ili »Ruski rulet«). Riječ je o jako strmom usjeku između stijena gdje gotovo stalno pada kamenje. Uska staza je pod snijegom, a nesretnik koji tu padne završava na stijenama ili u procjepu ledenjaka. Za osiguranje postavljena je viseća sajla, na koju se mnogi navezuju. Najveći rizik vreba od odrona kamenja koje po velikoj kosini dobiva znatno ubrzanje i predstavlja opasnost za svakog prolaznika. Kamenje se najviše odrojava u doba dana kada se zbog porasta temperature snijeg i led najviše otapaju.

Dom Tete Rousse (3167 m)

Čini se da prelaskom »Kuloara smrti« nastaju još veće nevolje. Potrebno je po putu između golemih gromada kamenja nepravilno razbacanih na vrlo strmoj ledenoj podlozi prevaliti dosta dugačak put – treba se skoro vertikalno ispeti s 3167 na 3817 metara. Na zadnjoj trećini uspona postavljene su sajle. Strah i nesigurnost pojedinaca koji su obično u navezu usporavaju kretanje, pa se stvaraju veći zastoji, osobito prilikom mimoilaženja. Sve u svemu, uspon od Tete Rousse do doma Gouter može trajati oko 3 – 4 sata, ovisno o pripremljenosti pojedinaca i zahtjevnosti terena (nekad je suho, a nekad ima puno snijega).

U domu Gouter, koji je malo manji od Tete Rousse, vlada još veća gužva premda je dograđena nova depandansa. Imate li sreće možete dobiti smještaj u novom dijelu. Svi koji kreću prema vrhu u domu se pripremaju za završni uspon, provje-

Teško je opisati osjećaj koji čovjeka obuzima na samom vrhu. Svi problemi, zamor i utrošeni trud naglo nestaju. Iznad nema ničega, a ispod su manji vrhovi za koje je ova visina nedostizna

ravaju opremu, okrepljuju se juhom i odlaze na kratak san. Tu uvijek pušu vrlo jaki vjetrovi, koji ponekad dostižu brzinu i preko 200 kilometara na sat. U depandansi po noći ulazi kroz svaku pa i najmanju rupicu hladan vjetar, a zavija kao u kotlu.

Rano ujutro, već oko dva sata poslije ponoći, počinju pripreme za uspon. Uobičajeno je da se prema vrhu kreće vrlo rano, dok je snijeg još tvrd, a i treba osigurati dovoljno vremena za povratak.

Već sat i pol poslije ponoći počinju se paliti čone svjetiljke; počinje priprema ruksaka, oblačenje i obuvanje gojzerica i dereza. I unatoč dobroj aklimatizaciji prethodnih dana, pro-sječnog planinara brzo umaraju užurbane radnje. Zmijolike se kolone čeonih svjetiljki kreću neposredno ispred doma, da bi brzo zatim nestale u noći. Dobro je pratiti kolonu ispred sebe jer uvijek postoji opasnost da se izgubi staza. Pojača li se vjetar, trag se vrlo brzo zamete. Svuda, posebno noću, vreba opasnost od dubokih pukotina ili od strmina s kojih nema povratka. Praćenje tragova olakšavaju metalne fluorescentne plocice postavljene na metalnim šipkama uz stazu. Tek na povratku može se dozнати kakav je zapravo uspon po kojemu se prolazi noću.

S postupnim svitanjem baterijske lampe gube sjaj i počinju se raspoznavati obrisi. Brži penjači gube se iz vidokругa napredujući prema vrhu i djeluju kao sitne točkice koje se tek neznatno pomiču. Iscrpljujući put, premalo

Na uskom grebenu nadomak vrha

TOMISLAV NEŽMAH

Chamonix s visoka

spavanja, pa i slaba prehrana, čine svaki korak na ovoj nadmorskoj visini teškim. Nakon nekog vremena stiže se do skloništa Vallot (4362 m), u kojem je moguć kratak odmor (unutra je ledeno!). Nerijetko se lošije pripremljeni ili ne-aklimatizirani penjači na ovom mjestu okreću i silaze natrag do doma Gouter (naravno, ako se vrijeme pokvari ili pak vremenski uvjeti ne dopuste daljnje napredovanje, svi se okreću i silaze pažljivo natrag).

Nakon toga stiže se do još jednog izuzetno opasnog dijela uspona, takozvanog »Žileta«. Iza skloništa Vallot (4362 m) na grebenu Bosses (4520 m) postoji vrlo uzak prolaz s bezdanima na obje strane. »Žilet« je opasan ako puše vjetar, što na ovim visinama nije rijekost. Nakon prolaska preko toga mjesta od vrha nas dijeli još samo jedan strmi uspon. Kako to obično biva, vrh nije tamo gdje se obično misli, nego je skoro u pravilu uvijek malo dalje. Ni ovaj slučaj nije iznimka, no, na sreću, od njega nas dijeli još samo mala, kratka, ledom okovana uzbrdica.

Teško je opisati osjećaj koji čovjeka obuzima na samom vrhu. Svi problemi, zamor i utrošeni trud naglo prestaju. Iznad nas nema ničega, ispod nas su manji vrhovi za koje je ova visina nedostižna. Duboko u dolini raspoznuju se Chamonix i susjedna manja mjesta. No, po završetku slikanja na vrhu prestaje euforija – treba krenuti natrag!

Razdaljinu od vrha do doma Gouter prolazi se vrlo brzo. Spuštanje je rutinski zadatak, ali treba dosta napora i vještine da se savlada najteža dionica povratka – od doma Gouter do doma Tete Rousse. Led, snijeg i velike gromade klizavoga kamenja treba savladati uz pomoć dereza i sajli. Težak put na velikoj nizbrdici stvara duže zastoje, a treba još jednom proći »Kuloar smrti«. Po dolasku do doma Tete Rousse ostaje još samo pješačenje do žičare i povratak u Chamonix.

Nakon napornoga puta prava je sreća turistički se, laganog koraka, šetati Chamonixom, razgledavati gradić i diviti se njegovoj ljepoti, dok pogled sam skreće prema vrhu Mont Blanca.

Posljednja dužina

Penjački doživljaji iz Australije i Tasmanije

Boris Čujić, Zagreb

Posljednja etapa penjačkog projekta »Velike stijene svijeta« bila je Australija. Sredinom studenoga prošle godine na put smo krenuli Darko Berljak kao vođa puta, Ivica Matković i ja.

Na taj sam put krenuo nekako nevoljko i pomalo nemotivirano. Bližila se zima i sezona lednog penjanja, što mi nije izlazilo iz glave. Lani u to vrijeme već sam naveliko trenirao za zimu. No, ako želimo završiti projekt i ispenjati jedan smjer i na australskom kontinentu onda moramo putovati u vrijeme kad su тамо najbolji uvjeti, a to je upravo naša zima. Prva etapa našeg puta predviđala je obilazak legendarnih penjačkih područja Grampians i Arapiles koja se nalaze nekih 300 km sjeverozapadno od Melbourn-a.

Grampians

Po dolasku u Melbourne podižemo rent a car i odmah se upućujemo prema Grampiansima. To je golemo područje, dugačko nekih 150 i široko oko 50 km. U istoimenom nacionalnom parku nalazi se više od stotinjak penjačišta s nekoliko tisuća smjerova. Kažu da čak i najzagriženiji mještani nisu obišli sva postojeća penjališta.

Mi smo za obilazak izabrali sjeverni dio, u blizini kampa Staplytona. Krajolik podsjeća na američke kampove kakve nalazimo po Arizoni ili Coloradu. Radi se o otvorenom tipu kampa u divljini, bez naplate. Uređeni su prostori za šator, tu je i obavezno ognjište te voda za pranje posuđa. Pitku je vodu potrebno donijeti sa sobom. Ono što nam je odmah bilo zanimljivo

Grampians

DARKO BERLJAK

to je mnoštvo životinja koje slobodno šeću uokolo. Sve vri od različitih vrsta papiga i ostalih ptica. Ipak, najviše je klokana, koji su toliko udomaćeni da se ne ustručavaju zavirivati u šator u potrazi za hranom. Što se penjanja tiče, Grampians su, kao i većina stijena u Australiji, karakteristični po pješčenjačkom kamenu izrazito crvene boje. Većina je smjerova prevjesna, a zbog boje kamenog gotovo svi smjerovi su vrlo fotogenični.

Za razliku od europskih, ovdje se na penjalištima smjerovi drugačije osiguravaju. Naime, prvi klinovi su u pravilu dosta visoko tako da lokalni penjači rabe različite motke pomoću kojih postavljaju uže u prvi klin. I razmaci među klinovima veći su nego što smo navikli na našim penjalištima. No, posebna su lokalna specifičnost tzv. carroti. To su klinovi nalik na običan vijak, nabijeni u umjetno izbušene rupe. Na njih sami morate nataknuti pločicu i poslije je pokupiti, što traži više vremena za ukopčavanje i iskopčavanje.

U tri dana obišli smo neke najpoznatije setkore uključujući i impozantni 80 m visoki Taipan Wall. Penjali smo isključivo na pogled, nastojeći se što bolje naviknuti na tip kamena i način penjanja koji nas je očekivao na dalnjem putu.

Arapiles

Četvrti dan po dolasku obišli smo legendarno penjalište Arapiles koje se nalazi nekih sat vremena sjevernije od Grampiansa. Usred poprilično ravnog, gotovo pustinjskog krajoblja, uzdiže se oko 150 m visoka stijena, široka tek dva kilometra. U njoj se nalazi više od 2000 smjerova!

Temperatura je taj dan bila neizdrživa, čak do 40 Celzijevih stupnjeva! Sunce nesmiljeno grijje. Upućujemo se na vrh stijene odakle se moramo spustiti nekih 70 m do podnožja dvaju legendarnih smjerova: Taste of Honey i Kachoong. Narocito je ovaj potonji vrlo upečatljiv. Fotografije iz tog smjera mogu se naći u gotovo svakom penjačkom časopisu ili monografiji. Radi se o smjeru kojeg krasi petmetarski, gotovo horizontalan strop. Pogled na njega izaziva određenu nelagodu, no samo penjanje mnogo je lakše nego što izgleda. Ipak, osiguranja trebamo sami postavljati, tako da sve zajedno nije baš jednostavno. Ono što je najvrednije svakako su vrhunske fotografije koje se mogu napraviti iz zapravo vrlo jednostavnog položaja, s police do koje se lako dođe s vrha stijene.

Penjanjem u Arapilesu završava prvi dio turneje. Jedva čekamo da krenemo dalje. Na redu je toliko dugo očekivana Tasmanija.

Tasmanija

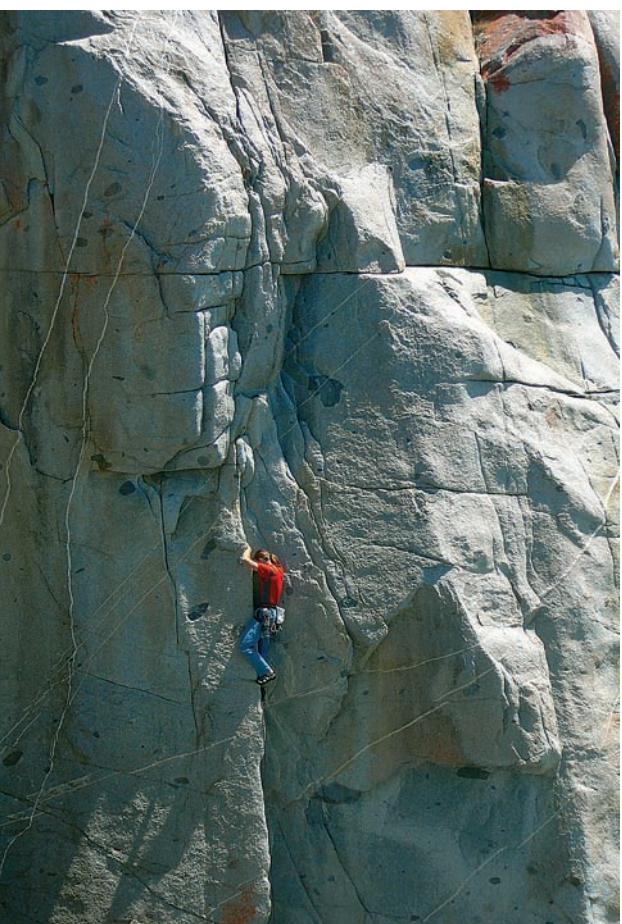
Iz Melbournea letimo za Hobart, najveći grad na Tasmaniji. Na aerodromu dočekuje nas Graham Hayland, predsjednik Australskog penjačkog saveza, u čijem smo domu bili smješteni za vrijeme našeg osmodnevног boravka na Tasmaniji. Graham je zanimljiv čovjek. Po zanimanju je farmer, a predsjedanja Savezom prihvatio se pod stare dane nakon što mu se sin počeo baviti penjanjem.

Vozeći se od aerodroma do njegove kuće, već se na prvi pogled zapaža da je Tasmanija bogatija vegetacijom od Australije. Sve je zelenije i brdovitije tako, da nam se dopalo mnogo više nego područja koja smo dotad posjetili. Što se penjanja tiče, Tasmanija nudi nekoliko vrsta kamenja; prevladavaju konglomerat, dolorit i granit. Naročito je zanimljiv dolorit zbog svojih

DARKO BERLJAK

Autor u stijenama penjališta Organ Pipes

Divovske okomice (Organ Pipes)

DARKO BERLJAK

oblika. Stijene se sastoje od mnoštva tornjeva naslaganih jedan do drugoga. Podsećaju na drvene olovke naslagane u okomiti snop.

Prvi dan izabiremo penjalište Organ Pipes koje se nalazi na planini Mount Wellington smještenoj nad samim Hobartom. Stijena nudi smjerove do stotinjak metara visine, a mi smo izabrali predio sa smjerovima opremljenim spitovima. Odmah su nam se dopali, prvenstveno zbog svoje dužine. Naime, kod nas rijetko možete naći sportske smjerove koji se penju u jednom cugu – duge i do 60 m. Zbog pravilne, ravne i okomite konfiguracije stijene ovdje to nije problem, no zbog toga se u jednom popodnevnu mogu ispenjati 3 – 4 smjera (20 – 40 minuta po smjeru) – i to je to.

Nakon lijepo provedenog dana slijedi šok. Spuštamo se prema parkiralištu i čujem kako Darko više i psuje. Pomicam kako nema piva u autu. Ipak, razlog je mnogo ozbiljniji: provala. Na našem rent a caru razbijeno je staklo! Pomišljaj na najgore: naime u autu su, iako skriveni, ostali moji i Ivičini dokumenti i novac. Nakon pregleda zaključujemo da je crna mačka očito negdje prešla preko moje linije kretanja. Naime, lopov je uzeo moju jaknu (unutra mobitel), a Ivičina mu se nije dopala pa ju je ostavio (u njoj je bio novčanik sa svim njegovim novcem). Uzeo je moj ruksak u kojem je bila kamera i torbica s dokumentima. Ista takva

Ivičina torbica, zamislite sreće, ispala mu je dok se kroz prozor izvlačio iz auta te je ostala ispod vrata ležati na tlu. Darku je uzeo ruksak s opremom.

Komplikacije su, činilo se, zajamčene: nemam novca, nemam putovnice! Kako nazad? Scenarij ranijeg odlaska do naše ambasade u Sidneyu i sve što slijedi nije mi se dopao, ali je bio neminovan. No, idućeg dana slijedi preokret: poziv s policije. Ni s čim vezano uz naš slučaj, policija je na cesti zaustavila sumnjivca i nakon pretresa kod njega pronašla moju putovnicu i gotovo sav novac! Gotovo nevjerljatna sreća – putovanje i ekspedicija su spašeni. Ipak, kameru i dio dokumenata nisam dobio natrag, no to mi je sad bilo nekako manje bitno. Već ču to nekako nadoknaditi.

Totem Pole

Raspoloženje se popravilo te se počinjemo pripremati za ostvarenja jednog od dvaju glavnih ciljeva puta: uspon na glasoviti Totem pole. Radi se o 70 metara visokom kamenom tornju koji samostojno viri iz mora, a nalazi se na samom vrhu poluotoka Tasmana. Poluotok Tasman zaštićen je kao nacionalni park, a od Hobarta je udaljen oko dva sata vožnje.

Vrh poluotoka potpuno je okružen stijenama. Najimpozantnija i najzanimljivija svakako je Totem Pole. Za uspon na njega treba uložiti poprilično truda. Prva je prepreka dvo-satni pristup do ruba poluotoka, zatim slijedi otopenjavanje do sidrišta koje se nalazi na kopnu, nasuprot Totemu.

Tek kad smo ga sa sidrišta u cijelosti ugledali ostali smo potpuno zadivljeni, naime, on je potpuno pravilnoga četvrtastog oblika, a svaka od njegovih četiriju stranica široka je najviše 4 – 5 metara. I tako 70 m u visinu!

Sa sidrišta slijedi spust užetom do male police, koja se nalazi na kopnu, nasuprot podnožja tornja. Krajolik je fantastičan. Buka koju izazivaju valovi udarajući u podnožje stijene, te dno Totema, stvaraju dodatnu dramatiku. Prožima me gotovo ista neizvjesnost kao kad se nalazim ispod mnogo većih stijena, poput onih na Grenlandu ili Sichuanu.

S police se treba nogama odbiti, zaljuljati, te pokušati uhvatiti hvatište na dnu tornja. Ivici

DARKO BERLJAK

Hrvatski penjači u glasovitom Totem Poleu

DARKO BERLJAK

Hrvatska zastava na vrhu Totem polea

je trebalo nekoliko pokušaja prije nego mu je to uspjelo. Nakon što sam se usidrio, spuštam se s ostalim užetima do njega. Na sidrištu nam je trebalo poprilično vremena da razmrsimo zapetljani užad. Napokon Ivica kreće u prvu dužinu, dok ga osiguravam viseći na sidrištu samo metar iznad morske razine. Dok on penje, poprilično veliki valovi cijelo vrijeme zapljuškuju podnožje tornja, a tako i mene...

Huk valova koji udaraju u podnožje tornja i okolnih stijena na trenutke je zastrašujući. Molim Boga da Matan što prije ispenje prvu dužinu, kako bih se maknuo s neugodnog položaja u kojem se nalazim, no borba s teškoćama stijene i carrotima nije laka. Ipak, Ivica to majstorski čini i odozgo se kroz huk valova probija glas: »Penji!« Ruksak na ledima s ostatkom opreme i uže što ga vučem za sobom otežavaju penjanje. Stijena je skliska i na trenutke vlažna te se divim Matanu kako je tu dužinu prošao na pogled.

Na polovici tornja nalazi se ravna, pravilna polica na kojoj se nalazi sidrište. Kao da je netko namjerno odrezao dio tornja za postavljanje sidrišta. Druga dužina je fantastična:

potpuno okomita, neprekidna, s malim hvatištimi, rijetko osigurana spitovima. Ipak je suha, za razliku od prethodne, što je velika prednost. Potpuno se prepustam penjanju.

Na vrhu opet polica, lijepo izložena suncu, komotna. Osiguravam Matana, koji ubrzo stiže. Obavezno slikanje sa zastavom i poziranje Darku koji s kopna cijelo vrijeme (s odličnog položaja) snima i fotografira.

Povratak na kopno jedan je od najzabavnijih dijelova ture. Naime, cijelo vrijeme drugi penjač vuče za sobom uže koje je ostalo vezano na kopnenom sidrištu. Sada na vrhu tornja to uže napinjemo (u tom se trenutku nalazimo točno u visini kopnenog sidrišta) i pomoću tirolske traverze vraćamo se na kopno. Luda igra!

Uspon na Totem Pole ispunio je sva naša očekivanja. Ta će dogodovština zasigurno dugo ostati u našem sjećanju. Unatoč maloj visini može se po snazi doživljaja ravnopravno mjeriti s penjanjem u Kini ili, recimo, na Grenlandu.

Blue Mountains

Nakon osam dana boravka u Tasmaniji letimo za Sidney, odakle krećemo prema posljednjem odredištu našeg puta: području Blue Mountains. To poprilično veliko područje udaljeno je nekih 150 km od Sidneya. Tamo se nalaze neke od najvećih stijena Australije. No, njihova visina ne prelazi 350 m. Naime, Australija je prepuna sportskih penjališta, ali nema mnogo velikih stijena a niti su više od spomenutih 350 m.

Specifičnost je Blue Mountainsa da se zapravo nalazite na velikoj visoravni, a stijene se nalaze ispod nje, tako da se gotovo prema svakoj stijeni treba spuštati. Malo me je zasmetala urbaniziranost područja: gradovi, ceste, pruge. Različito od divljine Grampiansa. Ipak, kad ste pod stijenom, to se ne osjeti i »Bluesi« nude neke od najboljih smjerova Australije.

Ishodište za penjanje u »Bluesima« je građi Katoomba. Tu se po dolasku smještamo u kampu i već prvi dan odlazimo u izvidnicu. Trebamo pronaći stijenu u kojoj smo namjerali penjati prvenstveni smjer. Naš je cilj područje Pierces Pass gdje smo namjerali ispitnati prvenstveni smjer i time zaključiti projekt »Velike stijene svijeta«. Liniju sam odabrao još

u Hrvatskoj proučavajući penjački vodič. Sada, proučavajući stanje na licu mjesta, pokazalo se da sam imao dobar nos. Linija je slobodna i mogao bi nastati dobar smjer.

Dan nakon izviđanja krećemo prema stijeni, točnije, spuštamo se pod nju. Nakon pristupa od nekih četrdesetak minuta, izgledamo kao trepčanski rudari. Naime, da bi se došlo do stijene treba se probiti kroz požarom opustošenu šumu i raslinje gdje je sve vrlo čađavo i crno. Sve su nam hlače i ruksaci pocrnili. Kontakt s izgorjelim raslinjem nije moguće izbjegći.

Počinjemo s opremanjem smjera. Za postavljanje klinova služimo se akumulatorskom bušilicom. Zbog vrlo kompaktne stijene teško se koriste prirodna osiguranja. No, nismo napravili niti dvije dužine, kad je počelo grmjeti i sjevati. Vičem Matanu da moramo čim prije van. Uspijeva se izvući iz stijene trenutak prije vrlo obilne i neugodne kiše. Sve je u magli i poprilično je ljigavo. I mi smo potpuno mokri.

Po dolasku u kamp uviđamo kako ni stanje u šatorima nije bolje, naprotiv, sve pliva. Odlučujemo se prebaciti u drvene bungalove u istom kampu, što će se pokazati dobrom odlukom. Vrijeme je odvratno, kao naša najgora jesen. Postajemo zabrinuti: neće valjda naš projekt

doći u pitanje sada, na kraju puta, gdje smo se najmanje nadali. Prognoza također ne obećava dobro. Za sve preostale dane našeg boravka predviđeni su kiša i pljuskovi. Ne možemo vjerovati da nam se to događa. Što je s pričama o stabilnom australskom vremenu? Darko cijelo vrijeme putem interneta prati prognozu. Najavljuje nam jedno jedino jutro bez kiše. To moramo iskoristiti, posljednju priliku za uspješan završetak projekta.

Dižemo se vrlo rano. Već u sedam ujutro na vrhu smo stijene i započinjemo spust prema podnožju. Odmah počinjemo s penjanjem i usput opremamo preostale dužine. Stijena je mokra od prethodnih dana. Vrlo je sklisko i teško je penjati. Naime, kad je mokar, pješčenjak je gotovo neupotrebljiv za penjanje. Trusi se i nema trenja, penjačice ne drže.

Posebna priča su međuosiguranja. U takvom mekanom kamenu, kakav je bio u našem smjeru, klinovi što smo ih postavljali nisu dobro držali. Neke smo mogli i rukom izvaditi. Nismo ih mogli postavljati tamo gdje smo trebali, već tamo gdje su držali, na rijetke kvalitetnije dijelove stijene. Žurimo se i pomalo nas hvata panika. Na drugoj strani doline, samo nekoliko kilometara od nas, već je sve crno i vide se

DARKO BERLJAK

Blue Mountains

Penjanje u stijenama Blue Mountainsa

munje i gromovi. Vičem Matanu da se moramo požuriti najviše koliko se može. Ostale su nam samo još dvije dužine. Ona pretposljednja je i ključna.

Slijedi rasplet gotovo kao na filmu. Matan je ključno mjesto ispenjao gotovo u posljednjoj sekundi. Ploču sa oblim hvatištima ispenjao je samo sekundu prije početka kiše. Da je počela samo malo ranije to mjesto ne bismo mogli ispenjati ni na koji način jer više nismo imali klinova, a nema niti pukotina za postavljanje zaglavaka i friendova. Jedino bismo se mogli spustiti, ali tako ne bismo ispenjali smjer. Ovako je dobro ispalo. Kao drugi u navezu nekako sam se dočepao sidrišta i ostala mi je posljednja, tehnički malo lakša dužina, ali s podosta lomljivih hvatišta. Penjem uz dosta opreza, nastojim ne slomiti ih previše. Naime, taj dio stijene liči glatkoj ploči iz koje vire tanke ljkusice nalik na razbijene keramičke pločice. One isturenije i tanje vrlo lako pucaju. Treba biti vrlo pažljiv i pomno birati hvatišta. Vlažnost

stijene dodatna je neprilika. Ipak, njezin vrh koji je blizu, daje mi dodatan poticaj.

Uspijevam se dočepati vrha stijene. Osiguravam Matana koji ubrzano pristiže. Mokri smo, ali ovog trena to ne osjećamo. Kraj, imamo smjer! Istina, uz mnogo više nervoze i posijedelih vlasti nego smo očekivali, no sada to više nije bitno. Sretni smo, uistinu nam je lagnulo, oslobođili smo se teškog tereta koji nas je pritiskao posljednjih dana.

Točka na i...?

Sada je projekt velikih stijena uistinu završen. Svi dvanaest proteklih godina sada je dobilo smisao. Zaokružena je priča u koju smo ponajviše Matan i ja uložili dobar dio svojih života. No, je li to i posljednja priča? Vjerojatno nije! Moramo pogledati što se nalazi iza sljedećeg grebena, u sljedećoj dolini, moramo naći neki nov izazov, početak neke nove priče...

Uломak iz knjige Borisa Čujića »Velike stijene svijeta«,
Astroida, Zagreb, 2008.

Planinar i more

Boris Lanča, Zagreb

Boravak u prirodi i uspon prema vrhovima u svakome od nas planinara pobuđuje različite osjećaje. Netko uživa u samom odlasku iz zatvorenog prostora u prirodu, netko u lijepom cvijeću i planinskoj flori, netko u blagodatima za oči koje nam pruža krajolik kroz koji nas vodi planinarski put. Ipak, većina planinara uživa u vidicima koji »pucaju« u daljinu s vidikovaca ili osvojenih vrhova. Jedan od posebnih doživljaja jesu vidici koji nam se pružaju s planina prema moru i otocima i obrnuto.

No, planinarski užitak nije samo pogled s visina na more. Ima li planinara koji se nakon silaska s planine po ljetnom vremenu nije s užitkom okupao u našem plavom i čistom Jadranu?

Od Istre pa do Prevlake, obala nam je predivna. Obala s tisućama uvala i rtova, s više od tisuću otoka i otočića, a more čisto i plavo kao malo gdje na svijetu. Cijela je jadranska obala s kopnene strane obavijena planinama: od Učke na sjeveru, preko Kapele, Velebita i južnije sve do Pelješca i Sniježnice iznad Konavoskog polja.

Neke od tih planina imaju strme padine prema obali te nam pružaju krasne vidike na samu obalu i otoke. Druge pak imaju niz grebena usporednih s obalom, koji pružaju drugačije vidike, ali su i staništa biljkama i životinjama planinskih područja na samo nekoliko desetaka kilometara od obale.

ALAN ČAPLAR

Na Biokovu, pogled na more iz ptičje perspektive

Sis na Cresu

BORIS LANČA

Dovoljno je samo spomenuti npr. runolist, velebitsku degeniju ili pak risa i medvjeda, čija staništa možemo pronaći na 5 – 6 kilometara zračne linije od obale.

U današnje urbano, kaotično i stresno doba slobodnoga je vremena sve manje. Godišnji je odmor većini zaposlenih ljudi, pa tako i meni, vrijeme odlaska na more, ali meni kao planinaru boravak na moru nije dovoljan ako ne

bacim pogled na planine. Najčešće boravim na sjevernom Jadranu jer mi je za dolazak autom potrebno najviše dva sata vožnje od Zagreba. Kad jednom stignem na sjeverni Jadran, pogled mi stalno stremi prema gore, prema Velebitu, ali i prema drugim vrhovima koji se nalaze u blizini. Učka, Tuhobić, Kobiljak i Medviđak iznad Rijeke, Kraljevice i Crikvenice, Vinište iznad Klenovice, samo su neke lokacije koje pružaju iznimski vidik na kvarnerske otoke.

Jedne sam godine obilazio samo vrhove oko Crikvenice. Ima ih desetak, ali tko se jednom uspne na Veliki i Mali Tić iznad Crikvenice osjeća se stvarno kao tić (lok. ptičica). Pa nisu stanovnici toga kraja bez razloga dali vrhovima takva imena. Ptice vole visine, ali i planinari vole visine.

A kako izgleda moj godišnji odmor na moru? Vrućina je velika i moram otiti do plaže na kupanje, ali je na stazici koja vodi do plaže planinarsko obilježje. Pogledam markaciju koja je na 10 metara od mora, vidim Crikvenicu ali ugledam u daljini Velebit kako me čeka i zove: »Dođi, ja će ti pružiti još ljepši pogled na more!«

Dovoljno je da krenem rano ujutro s plaže i nađem se pod samim Velebitom pa da mi srce

BORIS LANČA

Divovski zid Velebita u daljini – prirodna kulisa vidika s mnogih otoka

Čim se nađe na moru, planinar odmah pogledom traži neko brdo na koje bi se mogao popeti

još jače zakuca i posve me obuzme osjećaj jutarnje svježine i čistoće zraka. Vidik sa Zavižana, Balinovca i Crikvene, pa još dalje do Alana i Zečjaka, oduševljava oči i dušu. Ništa manje lijepi nisu vidici s otoka Krka, Cresa i Lošinja.

Nakon uživanja u vidicima prema moru, poželim spustiti se do mora i okupati se prije večere. I tako svaki dan.

Kombinacija »planina i more« nešto je što svakom planinaru može ispuniti godišnji odmor. To je moja dobitna kombinacija za opuštanje i uživanje, ali i ne samo moja. Domaći i strani turisti i izletnici, koji nas posjećuju zbog lijepе prirode, traže upravo ono što imamo: more i planine za pola sata ili sat vožnje automobilom. Od Učke i Čićarije do Velebita, te u unutrašnjost do Snježnika, Risnjaka i Kapele. Pravi mali raj, užitak za svakoga.

Užitak će biti potpun ako obidete ono što držim najljepšim: park prirode Učka i vrhove Sisol i Vojak. Producite na Čićariju i posjetite lijepu planinarsku kuću Korita ispod Brajkova vrha, Županj vrh i Veliki Planik.

Od Rijeke (Trsata) treba se popeti uzvodno klancem Rječine preko mlina Žakanj do samog izvora Rječine, preko Grobničkog polja na Kamenjak ili u »grobničke Alpe«. Posjetite Platak, Snježnik, Risnjak (nacionalni park) i planinarski dom na Risnjaku. Usponite se s Gornjeg Jelenja do Tuhobića i sidite u Fužine (odlična hrana u lovačkom domu Arnika), popnite se na Medviđak, Kobiljak i Zagradski vrh. U blizini su Bitoraj i Viševica. U Vagabundinoj kolibi podno Zagradskoga vrha dobra je okrugla i hrana. Cestom sici do staroga grada Ledenice i planinarske kuće na Viništu iznad Klenovice. Od kuće na Viništu uspon Kapelskim planinarskim putem ili nazad cestom preko Fužina do Tuka, pa posjet Kapeli s predivnim Samarskim, Bijelim (strog prirodni rezervat) i Kolovratskim stijenama.

BORIS LANČA

Markacija uz more

Od Klenovice na obali, cestom do Sv. Jurja i Oltara (planinarska kuća), pa sve do Zavižana (planinarski dom). Na sjevernom Velebitu (nacionalni park), Balinovac, Premužićevom stazom preko Rossijeve kolibe sve do Alana (planinarska kuća) i Zečjaka ili do Jablanca. Prijedite mostom ili trajektom do Krka, Raba, Lošinja i Cresa te obidite njihove najviše vrhove.

To su sjeverni Jadran, Gorski kotar i Velebit. Susret planina i mora. Planine koje spajaju i odvajaju nebesko i morsko plavetnilo. Gorska svježina, ljetna obalna vrućina. Borove šume i obalni krš. Suprotnosti koje me privlače kao i svakog planinara, ljubitelja prirode.

Isto tako lijepo slike, a možda i ljepše, pružaju nam i srednji i južni Velebit, Kozjak i Morsor. A što tek reći o Biokovu i Makarskoj rivijeri? Pelješac je ljepota za sebe, a Dubrovnik sa Srda ili pogled na Konavle sa Snježnice nešto je što se ne zaboravlja.

Prisjetih se tako kako sam davno pročitao knjigu, a poslije i pogledao film »Starac i more«. Svi se sjećamo te priče iz prošlih vremena: borba za život, ali i ljubav prema moru. Starac i more, nerazdvojiva cjelina. On je život, on ga voli, more je lijepo ali i okrutno, ono ga hrani. A sada živim svoj život i rekao bih: »Planinar i more«. Planinar i more, nerazdvojiva cjelina. Ja sam planinar, ono je more. Ja ga gledam, ono me privlači. Ja sam gore, ono je dolje. Kakvoga li lijepog kraja, planinarskog raja!

Prvi izlet HPD-a na Sljeme 1875. godine

dr. Berislav Banek, Zagreb

Petoga lipnja davne 1875. godine krenula je grupa planinara, dužnosnika Hrvatskog planinskog društva (HPD), a ujedno i cijenjene gradske gospode na Sljeme. Bio je to prvi organizirani planinarski izlet Zagrepčana na Medvednicu, a drugi izlet mladog HPD-a.

Medvednicu je krajem 19. stoljeća najviše iskorištavalo lokalno stanovništvo, koje je iz šume izvlačilo drvo za ogrjev, a šumskim plodovima (kesten, žir) su hranili svinje, koje su ljeti i ujesen držali u drvenim kocima otkuda su ih puštali na ispašu. Stanovništvo je zato znalo cijeniti šumu i šumska dobra, a svaki ulazak nepoznatih ljudi u nju shvaćali su kao atak na njihova privredna dobra, odnosno bezrazložno upadanje na privatno vlasništvo. Kakav je bio njihov odnos prema prvim planinarima može se vidjeti iz sudskih spisa.

U Gračanima, tada selu podno Medvednice, a danas podsljemenske četvrti grada Zagreba 1882. godine dogodio se svojevrsni sukob Gračanaca s Hrvatskim planinarskim društvom, kako je opisano u Spomenici HPD-a:

»Tečajem prijašnjih godina pokazala se je potreba da se označe putevi vodeći na Sljeme, sv. Jakob i gradskoj kući, tako da ih je lahko naći. Ovoj potrebi gledalo se zadovoljiti time, da je tajnik društva Levin Schlosser pošao 25. i 26. srpnja u goru, te bojom puteve označivao kako slijedi:

- a) .....
- f) iz Gračana preko Jelačićeva trga, Črešnje do družvenih prostorija u gradskoj kući, a odavlje do piramide na vrhu Sljemena ili obratno bielom bojom;
- g) od Črešnje do piramide ili obratno modrom bojom...

Planinari u Šestinama 1936. godine

Sve ove oznake budu nalaštene uvijek s desne strane staze ili puta vodećeg iz Zagreba prema gori, i to na drveće ili pećinu. Nu za kratko vrieme osvjedoči se odbor, da su ti znakovi, osobito u šumi obćine Gračani, stranom izsječeni, stranom odrubljeni ili blatom zamazani. Odbor nato zaključi, da se dadu napraviti pločice i sa napisim, te da se iste pribiju čim više gore na stablu, nu ipak tako da ih svatko lasno uoči; ovaj nalog izvedoše gg. M. Lenuci i L. Schlosser 8. kolovoza; pošav tajnik Schlosser 10. kolovoza opeta na Sljeme opazi da većine tih pločica – ponajpoče u obćinskoj šumi gračanskoj – manjka, a podje mu za rukom da dozna ime seljaka iz Gračana, koji da je u družtvu sa drugimi skidao te znakove.«

Tada je Hrvatsko planinsko družtvu zatražilo od podžupanije da se taj seljak kazni i da podmiri trošak društva i podući svoje subopćinare o svrhi tih znakova.

»Na ovu prošnju dobi odbor slijedeći odgovor: Br. 1914.

Vraća se

Slavnom upravljućem odboru hrvatskoga planinskoga družtva u Zagrebu.

Uz prilog prepisa kaz. reg. iz kojega će slavnoisti razabrati da krivnja dokazana nije, a stoga morala je kr. podžupanija tuženika od obtužbe riešiti.

Kr. podžupanija

U Zagrebu 17. veljače 1883.

Veliki župan

Ivan Vardian, s. r.

Ovu osudu nije bilo težko izreći, jer bude riešenjem slavne kr. podžupanije d. d. Zagreb 14. kolovoza 1882. br. 9990 na ročište na dan 29. kolovoza 1882. pozvat samo obtuženik, a nijedan po odboru u tužbi navedeni svjedok, kod ovakvoga postupak lahko bijaše obtuženu seljaku nekati učin, a podžupaniji izreći osudu: »M. S. riešava se od pritužbe radi pomanjkanja dokaza«

Ovi prvi pisani tragovi govore o početku organizirane planinarske aktivnosti u Zagrebu, odnosno prvim pisanim tragovima o markiranju planinarskih puteva na »Sljeme«.

U dalnjem tijeku svog djelovanja članovi HPD-a poduzeli su prvi službeni izlet u Samoborsko gorje i o tome se dosta govorilo u planinarskoj literaturi.

Manje je poznato da je drugi izlet HPD-a bio na Sljeme 3. lipnja 1875. godine, a poduzeli su ga tada ugledni gradski dostojanstvenici, a ujedno i članovi Hrvatskog planinskog društva J. Torbar, Gj. Crnadak, Fr. Danošić, V. Dizdar, J. Janda, V. Kotur, dr. Gj. Pilar, dr. J. Pliverić, dr. Plohn o čemu također postoji zapis u spomenici HPD-a iz 1884. godine:

»Družtvu se sakupi na Jelačićevom trgu u 6 satih, te krene na kolih u Gračane, kamo prispije u 6 satih 30 časova. Penjući se na goru dođu do vrela Snopljak u 7 s. 15. č. a do sljemenskog vrela u 10 sati. Na Sljeme prispije družtvu oko 10 s. 50 č. te se doskora spusti radi kiše preko sv. Jakoba (11 s. 45 č. – 12 s. 30 č.) do sv. Roka u Šestinah...« (Spomenica HPD-a, Zagreb 1884. g.)

133 godine poslike

Nekoliko planinarskih društava iz Zagreba (PK Hrvatskog liječničkog zbora, HPD »Naftaplin«, HPD »Ericsson-Tesla«, PD HPT »Sljeme«) i Planinarski savez Zagreb pokrenuli su prošle godine niz aktivnosti za obilježavanje spomena toga pohoda. Prvotna inicijativa je prerasla u akciju pod nazivom »Zagrebački planinari Zagrepčanima«. Želja i svrha toga je oživljavanje Medvednice kao planinarske, turističke i rekreativne destinacije. Poduzete su promidžbene aktivnosti, među kojima su predavanja po školama, izložba planinarske fotografije te obnova planinarskog odmorišta na Snopljaku. Središnja akcija bit će planinarski pohod pod nazivom »Tragom prvog izleta HPD-a na Sljeme« u nedjelju 8. lipnja trasom Gračani – Jelačić plac – Snopljak – gornja stanica žičare – Tomislavov dom – sv. Jakob na Velikom Plazuru.

Početak pohoda bit će u Gračanima (treća tramvajska stanica tramvaja br. 15) između 7:30 i 9:30 sati. Tu će svi sudionici dobiti knjižicu pohoda u kojoj će biti označene kontrolne točke (Gračani, Snopljak, sv. Jakob). Završna svečanost bit će na proplanku kraj kapelice sv. Jakoba u 13 sati s kulturno zabavnim programom, a u 14 sati služit će se sveta misa u kapelici sv. Jakoba u znak sjećanja za planinare koji više nisu među nama. Svi sudionici dobit će bedž i pisano priznaje o sudjelovanju pohodu. Ovim putem pozivamo sve zainteresirane planinare da se pridruže pohodu.

Godišnja doba u hrvatskim planinama

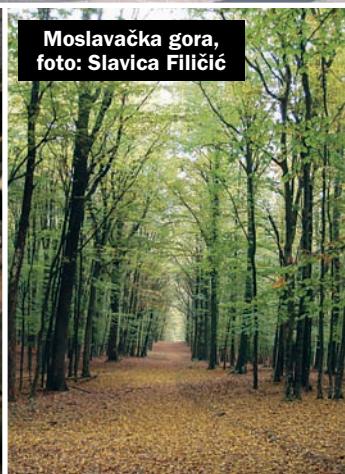
U magli, foto: Branko Balaško

Bitorajka, studeni u toploj, foto: Ivan Marušić

Zalazeće sunce ljubi Veliki Zavižan, foto: Ante Vukušić

Modrić dolac, foto: Ante Vukušić

Po Hrastovačkoj i Petrovoj gori

Jasna Žagar, Sesvete

U Pokupskoj ravnici, blizu ušća rijeke Petrinjice u Kupu i na križanju putova što iz Zagreba vode prema Bosni a iz Karlovca prema Slavoniji, smjestio se gradić Petrinja. Današnja Petrinja počela se izgrađivati i razvijati 1592., kad je turski vojskovođa Hasan-paša Predojević razrušio postojeći grad i na desnoj obali Kupe sagradio čvrstu utvrdu radi lakšeg osvajanja Siska.

Hrastovička ili Hrastovačka?

Prvotni se grad, kao slobodan, spominje još 1240., a nalazio se petnaestak kilometara južnije od današnje Petrinje. Nakon poraza Tura-

ka kod Siska 1593., utvrdu je preuzeila hrvatska vojska i od tada pripada Vojnoj krajini. Utvrda je razrušena početkom 18. stoljeća odlukom cara Leopolda I., a grad postaje slobodna krajiška općina. Počinju se razvijati razni obrti, od kojih je daleko najpoznatiji mesarski obrt obitelji Gavrilović. Petrinja je teško stradala u Dalmatinskom ratu, a tragovi ranjavanja vidljivi su i danas.

Južno od Petrinje smjestilo se selo Hrastovica, iznad kojeg se diže niska, ali strma i šumovita gora. Nedavno su se vodile žestoke rasprave o njezinu imenu. Od devetog se stoljeća i prvog spominjanja sela Hrastovice gora ponad

JASNA ŽAGAR

Nova planinarska kuća na Cepelišu

Lovački dom »Muljava« – središnja izletnička točka na Petrovoj gori

sela u narodu nazivala Hrastovačkom, a posljednjih je petnaestak godina petrinjska mjesna glasila nazivaju Hrastovičkom. Rasprava se razvila do te mjere da su se u nju uključili i poznati hrvatski jezikoslovci, i presudili u »sporu«. Prema riječima profesora Stjepana Babića, urednika časopisa »Jezik«, Hrastovčanin je povjesno i poredbeno gledano etnik od Hrastovice, a pridjev je hrastovački, što je svakome s dobrim jezičnom osjećajem prihvatljivije od etnika Hrastovičan i pridjeva hrastovički. Zato neka gora ponad sela Hrastovice ostane Hrastovačkom gorom.*

Vrh Hrastovačke gore uzdiže se samo 415 metara iznad mora. U kartama se naziva Cepeš, jednako kao selo što se nalazi na sjevernim padinama gore, ali ga mještani zovu Piramida, po geodetskom stupu koji su krajiške vlasti podignule na samom vrhu. Na mjestu na kojemu

se nekada nalazio stari dom, samo nekoliko desetaka metara od vrha, izgrađena je nedavno nova planinarska kuća, u stilu autohtone »iže na trem«. Nije dovršena, ali će dobro poslužiti kao utočište pred zimom.

Za Hrastovačku goru planinari su se počeli zanimati 1922., kad su uređene staze do nekadašnjeg Peckog jezera i vrha gore. Na vrhu je podignuta piramida i izgrađen dom, ali je oboje srušeno u Drugom svjetskom ratu. Planinarstvo je ovdje ponovo oživjelo tek krajem sedamdesetih godina prošlog stoljeća, kada je zaslugom petrinjskih i sisackih planinara gora postala dostupna svim planinarima i ljubiteljima prirode. Gori se može prići s tri strane. Najkratće se hoda s južne strane, iz sela Gornje Bačuge, samo 40 minuta. Istočni prilaz, iz sela Hrastovice, traje malo manje od sata (mimo vodo-voda) ili sat i pol preko Stare Hrastovice, a sa sjeverne strane, iz Petrinje, hoda se dva sata.

Sunčano je nedjeljno jutro. Najhladniji je dan ove zime. Hladnoća mi prodire u kosti i razdire me poput oštih zuba bijesnog psa. Ne kažu naši stari bez razloga da je zimsko sunce zubato. Blista u modrini jasnog neba pa se široko osmjejuje nekolicini planinara što prkose

* U toponomastici je općeprihvaćeno načelo da je točan onaj toponim (u ovom slučaju oronim) koji upotrebljava narod. Nazivlje ne stvaraju jezikoslovci, nego narod. Stoga oni ne odlučuju o jeziku, već ga samo proučavaju, te sugeriraju ono što je jezično ispravnije. (Op. lektora Ž. Poljaka).

Kraljev grob – spomenik Petru Svačiću

snažnoj studeni. Zavukli su se u oklope zimske odjeće iz kojih im proviruju samo promrznula rumena lica i staklene oči. U tišini lagano klize tihom šumom, koja još ne pokazuje znakove proljetnog buđenja. Tek je nekoliko visibaba uzdiglo bijele glavice, ali su im se smrznute latice skupile i privile ka zemlji. Iz nakupina suhog lišća na osunčanim padinama proviruje poneki zeleni listić. I to je sve. Usnula šuma izgleda pitomo i mami na lak korak svojim stazama. Zima ostaje pred vratima doma, a toplina iz peći na drva raširila se u njemu poput latica proljetnog cvijeta. Čovjek ga ne bi napustio da mu nije dalekog puta i još jedne gore koju je nakonio posjetiti na današnji dan.

Jedan zimski izlet na Petrovu goru

Iako se bliži podne, hladnoća ne popušta. Tek se poneki jastreb i orao vinu iz gnijezda u plavu visinu. Iz toplog autobusa promatram opustjeli banijske šume i livade i narušena

ognjišta. Ploče s upozorenjem o opasnosti od mina stravično svjedoče o ljudskoj zlobi. Nad šumovitom gorom bukve, hrasta kitnjaka i pitemoga kestena poput diva se uzdiže veleban spomenik, koji je uza središnju partizansku bolnicu i zemunice najpoznatiji dio Petrove gore.

Gvozd – staro ime gore – govori o bogatstvu šumskog pokrova, koji prijeći široke vidike na okolni kraj. Petrowa gora, međutim, planinarima može biti zanimljiva zbog niza kulturno-povijesnih i prirodnih znamenitosti, koje se nižu duž obilaznice označene zelenom i crvenom bojom. Obilaznicom upravlja Planinarsko društvo »Šumar«, a dnevnik je moguće pribaviti u Iovačkom domu »Muljava«.

Posebno je zanimljiva poučna staza nazvana »Rimski put« po starome rimskom putu koji je preko vrha Petrove gore vodio do rimske toplice, današnjeg Topuskog, i dalje do Siscije, današnjeg Siska. Duž kružne staze duge nešto više od dva i pol kilometra niže se dvanaest informativnih ploča s ekološkim temama. Posebno su zanimljive »čardak« ploče, koje su postavljene u spomen na čardake – stražarnice, što su se u doba Vojne krajine postavljale na granici s Ottomanskim carstvom. Drveni stolovi, klupe i stolci u obliku glijiva poslužit će za odmor umornome hodaču ili pak za predah i učenje.

Dodir s vanjskom hladnoćom i ovdje, na Velikom Petrovcu (507 m), veoma je neugodan. Sunce i dalje gricka svojim oštrim zubićima, a igličasta studen zavlači se pod odjeću. Čovjeka bi prevarilo kristalno čisto nebesko plavetnilo. Samotna tišina dodiruje goru.

Spomen-dom samuje oštećen i prazan, a i golemi spomenik antifašističkoj borbi teško je ranjen. Sagrađen je 1982. od betona i nehrđajućeg čelika i autorsko je djelo Vojina Bakića. Visinom od 38 metara nadvisuje šumu i pruža vidike na središnju Hrvatsku, Gorski kotar, Sloveniju i sjeverozapadnu Bosnu. Danas se ne preporučuje ulazak u oštećene objekte na Petrovu gori, a tko ipak želi ući u njih, učinit će to na vlastitu odgovornost.

Ne prilazim im. Promatram ih iz daljine. Bude u meni tužno sjećanje na one lijepo šetnje, druženja i učenja o povijesti i priateljstvu. Bude u meni sjetno sjećanje na moj prvi službeni planinarski izlet. Godina 1984., Petrowa gora,

110. godišnjica hrvatskog planinarstva, otvaranje obilaznice Petrova gora – Durmitor. Mnoštvo planinara iz svih krajeva tadašnje Jugoslavije, a svi s istim ciljem, istom željom i istim snom: voljeti planine. Još i danas kao dragu uspomenu čuvam staru požutjelu ulaznicu u svom starom, požutjelom planinarskom dnevniku.

Nedaleko od Malog Petrovca (512 m) grob je kralja Petra Svačića. Povijest ga bilježi kao posljednjega hrvatskog kralja narodne krvi. Prema legendi, poginuo je u borbi s vojskom ugarskoga kralja Kolomana na planini Gvozdu, koja se od tada pa sve do današnjih dana naziva Petrovom gorom. Hrvatska je tada po prvi put izgubila svoju državnost. Kralj Petar navodno je vladao Hrvatskom od 1093. do 1097. Stolovao je u Kninu, a čini se da mu je državu činila stara hrvatska jezgra bez dalmatinskih gradova i područja između Save i Drave. Zasigurno nikada nije okrunjen za kralja, jer se u to vrijeme Zvonimirova kruna nalazila kod splitskog nadbiskupa Lovre.

I ovdje su mišljenja o porijeklu imena gore podijeljena. Dok jedni misle da se presudna bitka odigrala upravo na toj gori, drugi su uvjereni da je povjesna Petrova gora zapravo Mošeć, jer se ova gora oduvijek zvala Gorica, a potom i Slatska gora. Sigurno je samo da se na Slatskoj gori u 14. stoljeću nalazio pavlinski samostan svetog Petra pa su možda gora i njezin najviši vrh Petrovac upravo po njemu i dobili ime. Samostan su na Malom Petrovcu osnovali templari, vjerojatno 1303. Ruševine samostana pokrivene su i čekaju obnovu.

Na putu ka Muljavi prava je zimska idila, samo bez snijega. Šuška lišće pod nogama i štapovima, a fina, nevidljiva prašina poskakuje i leti u zrak visoko iznad glava pa se onda spusti na odjeću i cipele. Tragovi papaka divljih svinja i prevrnuto lišće svjedoče da je netko ipak bio tu. Prelazak preko drvenog mosta iznad veselog potoka poseban je doživljaj. Strme su mu i skliske obale. Sve je više leda i sve više zime. Mlin se boriti s hladnoćom pa se grije okrećući teško kolo čas na jednu pa onda opet na drugu stranu. Tiho žubori voda čekajući sumrak u koji će doći plašljiva srna i napiti se žedna s bistrog pojila. Proziran mjesec lebdi nad šumom. Moje srce pjeva poput ptice u zoru.

Izvori

- Priljeva, Đ. i Kovačević, M. Planinarski vodič »Upoznajmo Hrastovičku goru«. Izvadak dostupan na http://petrinja.myphotos.cc/Hrastovicka-Gora_HR.html
- Panjan, N. (2007.) Kako je završena moja borba za »Hrastovačku goru« i »Hrastovčane«: <http://www.petrinja.com/modules.php?name=News&file=article&sid=830>
- Petrova gora (2008.) Wikipedia. Dostupno na: http://hr.wikipedia.org/wiki/Petrova_gora
- Petar Svačić (2008.) Wikipedia. Dostupno na: http://hr.wikipedia.org/wiki/Petar_Svacic
- Banija (2008.) Wikipedia. Dostupno na: <http://hr.wikipedia.org/wiki/Banija>
- Poljak, Ž. (2001.) Hrvatske planine. 3. izd. Zagreb. Golden marketing.

Spomenik na Velikom Petrovcu

Opila me Bjelašnica!

40. Bjelašnički dani

Denis Vranješ, Split

Na Bjelašnici, jednoj od najljepših planina u BiH, održani su 8. i 9. ožujka jubilarni 40. Bjelašnički dani. Cilj je tih susreta popularizacija planinarskog skijanja. Prvi susret pod tim imenom održan je 1958. godine i redovito su se održavali sve do rata koji je prohujao kroz BiH. Kada je poslije rata manifestacija obnovljena, na njoj su se u početku okupljali samo skijaši, no posljednjih se nekoliko godina priređuje i program za »hodače«. Skijaška trasa počinje uobičajeno kod opservatorija na vrhu Bjelašnice (2067 m), a završava kod Stanara. Planinarski dio započinje u selu Ljubovčićima na sjevernim padinama Bjelaš-

nice, odakle se planinari markiranim stazom uspinju do planinarskog doma »Stanari« i dalje prema vrhovima Bjelašnice.

Kako skijanje nije moja jača strana, nisam se dvoumio oko pitanja kojoj će grupi pridružiti. Isto mišljenje dijelio je i ostatak moje družine, 11 članova HPD-a »Mosor« iz Splita.

Nisam sumnjaо hoće li na Bjelašnici biti snijega – uostalom, Bjelašnica svoje ime duguje snježnoj bjelini koja se na vrhovima zadržava čak i do ljeta. U danima prije puta redovito smo na meteorološkom portalu pratili razvoj vremenskih prilika na Bjelašnici, a s porastom visine snježnog pokrivača raslo je i naše uzbuđenje.

DENIS VRANJEŠ

Pravi zimski ugođaj

Više nije bilo dvojbe: bit će to pravi snježni vikend, nešto što kod nas u Dalmaciji tek rijetko možemo doživjeti.

Vrijeme do subotnjeg jutra proletjelo je vrlo brzo. Iz Splita smo se uputili u mrklu noć rano ujutro, s namjerom da na početak planinarskog uspona stignemo do 9 sati. Zora nas je sustigla tek malo prije Mostara. Lijepo je bilo promatrati svitanje nad snijegom prekrivenim vrhovima Veleža, Prenja i Čvrsnice, sve redom planina viših od 2000 metara.

Dolazak u snježno carstvo

Kiša je poprilično usporila našu vožnju prema Pazariću, mjestu gdje treba napustiti magistralnu prometnicu Mostar – Sarajevo, tako da smo na mjesto okupljanja kod prodavaonice u selu Ljubovčićima (oko 3 km od Pazarića) stigli s pola sata zakašnjenja. Istovremeno je došao i jedan minibus, a poslije smo saznali da je njime pristigla skupina planinara iz beogradске »Pobede«. Njih je predubok snijeg odvratio od nauma da makadamskom cestom preko sela Lokve stignu do Salihagine bajte i time dobiju na vremenu kako bi u istom danu ispeñjali i zahtjevnu Hranisavu.

U Ljubovčićima smo upoznali srdaćnog predsjednika PD-a »Bjelašnica« Nenada Bojančića. Osim njega, dobrodošlicu nam je iskazao i snijeg, koji je počeo padati čim smo putem između brojnih vikendica krenuli kroz selo. Uspon za skupinom koja je već krenula uzbrdo ne predstavlja teškoću jer poznajemo stazu, uostalom, nije potrebna indijanska sposobnost za čitanje tragova pedesetak ljudi koji pred nama prte put kroz dubok snijeg.

Dok se uspinjemo stazom prema brdu Boru užitak preplavljuje svaki djelić moga tijela. Rijetko imam prigodu doživjeti pravi zimski ugodaj. Nisam čutio ni trunku umora od besane noći zbog ranog polaska, niti zbog poprilično dugotrajne vožnje iz Splita. Osjećao sam samo sreću i uzbudjenje koji su rasli sa svakim novim korakom. Ni udarci gruda snijega što bi svako toliko pali sa savijenih grana na moj šešir nisu me uspijevali spustiti na zemlju. Imao sam osjećaj da lebdim iznad ovoga snježnog raja.

Nije prošlo puno vremena, a već smo sustigli kolonu pred nama. Oni su napredovali

sporije jer su morali priti snijeg. Bilo je tu mnogo dragih i poznatih lica, ali i planinara dotad poznatih isključivo s internetskih foruma. Čavrlijajući s njima izašli smo na makadamski put iz sela Lokve, pa preko Salihagine bajte opet stazom uzbrdo stigli do planinarskog doma »Podgradina«. Dom se nalazi pod Gradiškom stijenom, na nadmorskoj visini od 1350 metara. Tu su nas dočekali domaćini Ferid i Sena Varešanović te počastili vrućim čajem i vatrenom rakijom. Nepca su odmah živnula, a jezik se oslobođio.

Slijedilo je upoznavanje s ostalim sudionicima pohoda. Bilo je tu planinara iz svih dijelova BiH, od Cazina i Bihaća, preko Gornjeg Vakufa, Kiseljaka i Zavidovića do Tuzle, Banovića i, naravno, Sarajeva. Možda sam nekoga i preskočio, ali u tolikom svijetu teško je zapamtiti sva planinarska društva koja su sudjelovala. Hrvatska su društva redovita na »Bjelašničkim danima«, pa su tako prošle godine sudjelovali planinari iz PDS-a »Velebit« i HPD-a »Željezničar« iz Zagreba.

U domu smo ostali gotovo sat vremena, a u međuvremenu su pristigle i sve zaostale skupine planinara. Daljnji uspon prema planinarskom domu »Stanari« započeo je u 13 sati, a zbog visokog snijega nije se išlo izravnim putom, već varijantom preko Ravnog Mrtvanja, te zatim lijepo markiranom stazom oštro uzbrdo.

Na usponu me ispunio snažan osjećaj ponosa na 11 mosorašica i mosoraša u koloni iza mene, osjećaj ponosa što smo ostali složni kao ekipa i nakon završene planinarske škole prošle jeseni. Lijepo je ljubav dijeliti s drugima, a posebice kad je u pitanju osjećaj ljubavi prema planinama i prirodi.

Besana noć na Stanarima

Uskoro je snijeg i pojačao, ali ova dionica srećom nije preduga tako da smo za samo sat hoda od Podgradine pristigli do doma »Stanari« (1585 m). Taj dom ima odličan položaj, jer se od njega mogu poduzimati usponi na sve najzanimljivije i najviše bjelašničke vrhove, a pred njim i u neposrednoj blizini nalaze se raskrižja glavnih planinarskih putova.

Pahulje snijega nošene vjetrom mahnito su se lijepile na moju kameru, no bio je to ipak

Nisam sumnjao da će na Bjelašnici biti snijega – uostalom, Bjelašnica svoje ime duguje snježnoj bjelini koja se na vrhovima zadržava čak i do ljeta

neodoljiv prizor za snimanje: slikovita kuća na vrhu uzvisine okružena beskrajnim snježnim bjelilom. Motiv je to koji nadahnjuje i hipnotizira svojom privlačnošću. Vrh Hranisave bio je prekriven gustim oblacima, baš kao i prilikom našega prethodnog posjeta Bjelašnici prije malo više od mjesec dana, ali smo se ipak nadali da ćemo sutradan biti bolje sreće s vremenom, baš kao i tada. U dolini Mrtvanju pod nama limene krovove kuća prekrio je snijeg, a dimnjaci u samoći čekaju proljeće i povratak svojih vlasnika, kad će cijela dolina iznova živnuti. Na ovim se padinama nekad u okviru Bjelašničkih dana održavao planinarsko-skijaški slalom i postoji namjera da se ta tradicija oživi.

Prvotno ime planinarskog doma bilo je »Mrtvanjski Stanari«, ali se s vremenom izgubilo ono »mrtvanjski«, tako da danas gotovo svi ovaj prekrasni objekt nazivaju jednostavno samo Stanarima. To je najveća planinarska kuća na planini, a raspolaze s 48 ležaja.

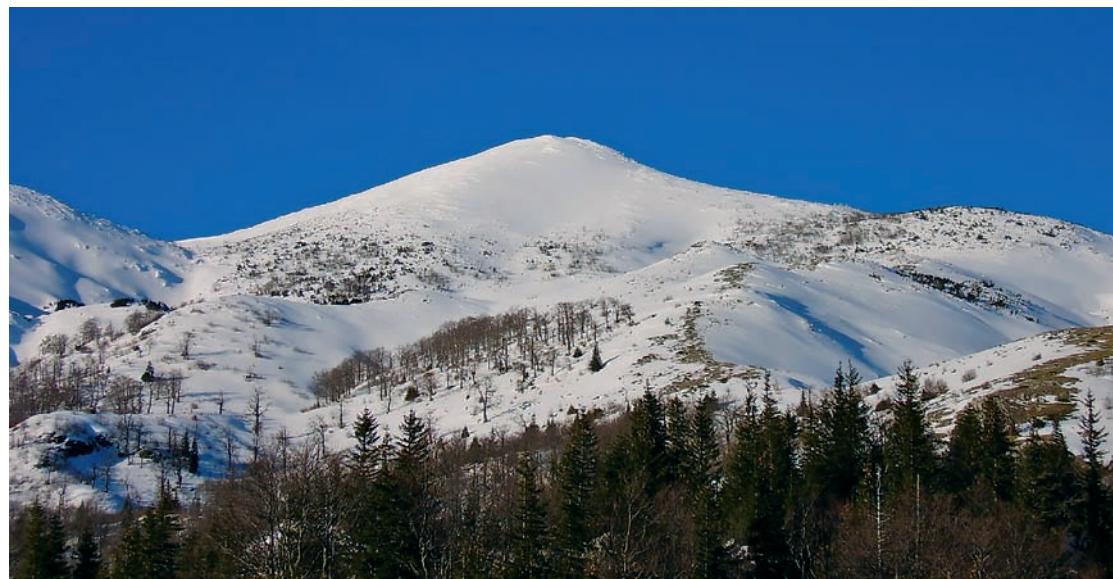
Večer i noć u tom domu jedna je od ljepših uspomena što ću je nositi s planina. Išlo je sve

po uskladenom postupku: prvo pozdravne šalice ukusnog čaja od ljekovitoga planinskog bilja, pa riječi dobrodošlice predsjednika PD-a »Bjelašnica«, koje osim jubilarnih Bjelašničkih dana ove godine obilježava i 60. godišnjicu postojanja. Sve je sudionike biranim riječima pozdravio i predsjednik Planinarskog saveza BiH Mirsan Huseinović. Nakon ukusne večere druženje se nastavilo uz pjesmu i dobre šale do kasnih noćnih sati. U tako ugodnom društvu vrijeme prebrzo leti.

Hranisava, bjelašnička ljepotica

Sutradan smo zbog kasnog buđenja odustali od namjere da se uputimo na Krvavac (2063 metara), drugi najviši vrh Bjelašnice, udaljen gotovo tri i po sata hoda od doma. Umjesto Krvavca izabrali smo uspon na jedan od bjelašničkih vrhova s najljepšim vidikom – Hranisavu (1964 m). S njega se posebno lijepo vidi Prenj, pa smo se nadali da će se do našeg dolaska na vrh razići oblaci koji su potpuno prekrili nebo.

Prema vrhu sam krenuo s Daliborom i Marjanom, dok je ostatak društva ostao praviti

Vrh Hranisava (1964 m)

DENIS VRANIĆ

snjegovića i vidati rane besane noći. Malo prije nas uputila su se prema vrhu i dvojica skijaša s naumom da se s vrha spuste na skijama, a mi smo to iskoristili prateći tragove njihovih skija gotovo do samog vrha. Zimski motivi koji su se pred nama izmjenjivali lako bi omamili svakog posjetitelja. Teško je skinuti pogled sa savršenog kontrasta boje snijega i jela, s blještave bjeline snježnog prostranstva po kojem kao da je netko pred nama rasuo dijamante, s jata roda na povratku koje kao da nam svojih glasanjem poručuju da će planina promijeniti svoje ruho do naše sljedeće posjete. Svaka pojedinost otkrivala je zadivljujuću ljepotu ove planine, a to nije uspjela skriti ni gusta oblačna masa koja se udomaćila gore na vrhu i nije imala ni trunke milosti da nam bar na tren otvori svoje široke vidike. Putem su nas sustigla dvojica Sarajlija, pa smo dalje zajedničkim snagama prtili poprično mekan snijeg u koji smo povremeno upadali i do pojasa. Ali ni to nije skidalо osmijeh s moga lica. Opila me Bjelašnica!

Drvenu planinarsku kuću na Hranisavi* ugledali smo nakon malo više od dva sata hoda. Od uživanja u vidiku, naravno, nije bilo ništa, a ni u kuću se zbog debelog snijega nije moglo ući. Kuću su nakon zadnjeg rata stalno pustošili krivolovci, jer im je boravak planinara u tom

dijelu planine ugrožavao lov. Kuća je smještena na nadmorskoj visini 1955 metara i najviša je u BiH. Vrh Hranisave udaljen je od doma samo desetak minuta.

Za silazak nam je, usprkos mjestimice prično dubokim nanosima snijega, bilo dovoljno samo sat vremena hoda. Još je preostalo samo da se zajednički fotografiramo te da se oprostimo s našim iznimno ljubaznim domaćinima. Tek kad smo silazili prema Ljubovčićima vjetar je potjerao oblake s vrha Hranisave i otkrio nam savršenstvo njenih oblina. Bio je to jasan poticaj da joj se što prije vratimo. Bjelašnica je planina koja se svojom raznolikošću lako uvuče pod kožu i napušta se samo da bismo joj se iznova vraćali. Kad god se prisjetim priča mojih prijatelja iz PD-a »Bjelašnice« o ljepotama njihove planine, dodatno se rasplamsa moja želja za što skorijim povratkom na bjelašničke vrhove i njihove padine – za povratkom među sve te drage ljude pored kojih se svatko osjeća kao doma.

---

* Nažalost, u tijeku pripreme ovog članka za tisak, planinarska kuća na Hranisavi izgorjela je u dosad nerazjasnjениm okolnostima. To se dogodilo u razdoblju između 17. i 30. ožujka, a pretpostavlja se da su za to krivi krivolovci.

Mail izlet na Tikvenjak

Gordana Burica, Split

Ukratke zimske dane, kada vrijeme nije idealno za dugotrajno planinarenje a nalazite se u blizini Splita, Kaštela ili Trogira, podite na Tikvenjak. Naše maleno društvo iskoristilo je jedan lijep zimski dan i uputilo se prema prijevoju Malački s namjerom da posjeti tu malo poznatu lokaciju. Nisam otkrila sadi li netko tamo tikve, ali u neka se ranija vremena tamo sigurno događalo nešto vezano uz njih.

Prije nekoliko mjeseci uveden je lokalni vlak iz Splita koji se zaustavlja u svim Kaštelskim, pa smo mi planinari došli na svoje. Iskrćavamo se u podnožju Kozjaka, što je mnogo ugodnije nego da pješačimo asfaltnom cestom iz središta nekog od Kaštela. Od željezničke stanice u Kaštel Starom može se do planinarskog doma »Malačka« ili do planinarske kuće »Česmina« stići za 40 minuta. Staza nije pretjerano strma i dobro je markirana. Ovaj put je taj dio uspona bio malo tužan jer smo na više mjesta prolazili kroz nedavno opožarena područja u kojima debla kao otkinute ruke vire iz zemlje.

Nagovještaj proljeća i kiše osjeća se u zraku, a prve šparoge ponegdje izviruju čekajući više sunčanih dana kako bi porasle. U našoj kući »Česmina« dočekalo nas je veselo društvo, koje je dežurstvo započelo večer prije, ali unatoč svemu nisu pojeli sve kolače. Rado smo se okrijepili slatkisima, odmorili i nastavili dalje »put pod noge«.

Staza kojom ćemo se popeti na Tikvenjak započinje uz stražnji zid planinarske kuće »Malačka« i vodi preko južne padine Kozjaka. U početku je uska i šljunkovita. Nakon što se prođe ispod stijene Orljak koja služi kao alpinističko vježbalište za planinarske škole, staza se provlači kroz makiju izraslu na koso položenom terenu, a zatim kroz čas kroz gušcu, a

čas rjeđu šumicu. Okoliš je vrlo slikovit i zanimljiv.

Uz put gdjegdje vidimo prve ciklame, a ljučića ima na svakom koraku. Još da na mjestima nema crnih i golih grana, ugodaj bi bio prelijep. Ljepotu, međutim, upotpunjaje vidik na more i otoke pred nama. Vidi se sedam Kaštela u podnožju, Split u daljini, otoci Brač, Hvar, Šolta, Drvenik, a na horizontu, kao nestvaran, kočoperi se Svetac kao da nam govori: »Predaleko sam, pomalo nestvaran, ali nestvarna je i ljepota koja vas čeka stupite li nogom na mene!«.

Dok se spuštamo niz padinu, u daljini pred nama izviruje lovačka kuća na Tikvenjaku. Smještena je na maloj uzvisini i vidi se već iz daleka. Izašavši iz gustiša stižemo na protupožarni put koji vodi do Botića. Za još petnaestak minuta kuća je pred nama.

Ovaj put ne sjedamo pod strehu ispred »kućice za Crvenkapicu« jer tu su domaćini, lovci i njihovi gosti, pa nastavljamo iz udoline strmom stazom uzbrdo, prema jezeru. Nakon još pola sata dolazimo na veliku livadu s »jezerom«. Riječ je ipak samo o malo većoj bari, ali u njoj plivaju prave zlatne ribice!

Sjedamo na travnati tepih i ručamo, svatko usredotočen na svoje misli. Duboko udišemo čist zrak i upijamo ugodaj nadolazećeg proljeća. Sunčeve zrake koje se pojavljuju iza oblaka uvećavaju naše zadovoljstvo jer je to znak da smo izbjegli kišu.

Dok se vraćamo istim putem razgovaramo o markacijama koje bi trebale biti bolje i vidljivije. Za povratak nam treba sat i pol, kao i za dolazak. Veselo društvo u »Česmini« časti nas palačinkama, što rado prihvaćamo. Za kraj, očekuje nas staza kojom smo se jutros popeli i vlak koji nas iz Kaštel Starog dovozi u vrevu večernjeg Splita.

HPD »Bilo« Koprivnica slavi 80. obljetnicu

Dana 8. ožujka održana je u Društvenom domu u Rasinji svečana akademija povodom 80. godišnjice djelovanja HPD-a »Bilo« Koprivnica. Ova izuzetna obljetnica koprivničkog planinarstva obilježava se raznim akcijama i programima pod pokroviteljstvom grada Koprivnice. Kao uvod u proslavu postavljena je u izložima Gradske knjižnice »Fran Galović« u Koprivnici planinarska izložba, a na dan osnivanja održana je svečana akademija. Nastavilo se s obilaskom Koprivničkog planinarskog puta 20. travnja, pri čemu je nadomak najvišeg vrha Bilogore – Stankova vrha – otvoren novouređeni izvor pitke vode. Na jesen, 4. listopada, održat će se 16. tradicionalna Planinarska kestenijada, a 28. studenog u Muzeju grada Koprivnice bit će otvorena izložba planinarskih fotografija i rekvizita te predstavljena knjiga dr. Milivoja Kovačića o 80 godina djelovanja HPD-a »Bilo«.

Prije Svečane akademije mnogi su uzvanici nazočili misi u Župnoj crkvi Svetog Križa u Rasinji. Svetu misu posvećenu svim planinarima predvodio je vlc. Tomislav Petrić, uz misna čitanja dvoje članova Društva, Amalije Švegović i Hrvoja Rihtarića. Nakon mise uzvanici su se okupili u Društvenom domu.

Svečanosti je bilo nazočno dvjestotinjak uzvanika, članova prijateljskih planinarskih društava i članova HPD-a »Bilo«. Nakon himne, koju su izveli učenici OŠ »Andrija Palmović« iz Rasinje, odana je minutom šutnje počast svim planinarima koji nisu više s nama. Nazočnima se prvi obratio predsjednik Društva g. Ivica Kušek. Ukratko je opisao dugačku, 80-godišnju povijest Društva koja je počela i prije osnivačke skupštine održane 8. ožujka 1928. u Koprivnici, u hotelu Križ. Naime, još od 1911. godine spominju se prve planinarske aktivnosti na području Koprivnice. S profesorom Vladimirom Blaškovićem na čelu, učenici, gimnazijalci i građani Koprivnice još su 1927. godine došli na ideju o osnivanju planinarskog društva, što je 8. ožujka 1928. i ostvareno. Društvo se nazvalo »Bilo« po najizrazitijem, iako ne najvišem vrhu na Bilgori (297 m) iznad Koprivnice.

Članstvo se nakon osnutka stalno povećavalo i širilo svoje aktivnosti osnivanjem skijaške sekcije, mnogobrojnim izletima, objavlјivanjem članaka i postavljanjem planinarskih izložbi. Već 1930. godine mr. pharm. Josip Milhofer, prvi blagajnik Društva, bio je i prvi Koprivničanac na Triglavu. Na žalost, od 1935.

Proslava 80. obljetnice planinarstva u Koprivnici

godine aktivnosti se smanjuju, da bi za vrijeme Drugog svjetskog rata nakratko potpuno prestale. Ponovo su oživjele već 1950-ih godina i u manjem obimu opstale sve do 1973. kada je planinarstvo u Koprivnici dobilo nov zamah.

Krajem 1975. godine pod predsjedanjem dr. Miliča Kovačića Društvo već broji 350 članova. Uređen je i, uz prisustvo više od 600 planinara, svečano otvoren Koprivnički planinarski put te je organiziran slet planinara sjeverozapadne Hrvatske s više od 1000 planinara iz dvadesetak planinarskih društava. Započeto je izdavanje časopisa »Planinar«, koji je poslije preimenovan u »Bilogorski planinar« i izlazio 20 godina. Nadalje, bivši vojni objekt iznad Podravske Subotice adaptiran je i korišten kao planinarska kuća »Pesek«. Iz te su kuće planinari morali iseliti 1979. po

nalogu tadašnje JNA, no tada su od uprave Šumskog gospodarstva Koprivnica dobili na uporabu drvenu šumsku baraku koja je danas planinarska kuća »Rudi Jurić«. U godinama 1981. – 1983. organizirano je nekoliko susreta planinara na Bilogori s čak do 1000 sudionika. Organizirane su planinarske sekcije u školama, od kojih su do danas opstale samo one u OŠ »Rasinja« i OŠ »Sokolovac«. Godine 1999., nakon 24 godine vođenja Društva, dr. Kovačić se zahvalio na funkciji predsjednika te je u znak zahvalnosti za svoj dugogodišnji rad i doprinos koprivničkom planinarstvu izabran za počasnog doživotnog predsjednika HPD »Bilo«.

Novi Upravni odbor isprva pod vodstvom Ivane Kolar, a zatim Ivice Kušeka, nastavio je provoditi planinarske aktivnosti: organiziraju se »Planinarske kestenijade«, planinarske izložbe i predavanja o usponima koprivničkih planinara, obnavlja se Koprivnički planinarski put, izdaje novi dnevnik KPP-a i obnavlja se planinarska staza od Podravske Subotice do Kalnika. Svakog četvrtka članovi Društva sastaju se u prostorijama Šumarije u Koprivnici i planiraju brojne aktivnosti. Svake prve nedjelje u mjesecu organizira se druženje kod kuće »Rudi Jurić«. Ostvaruje se dobra suradnja s raznim udrugama iz grada – Eko-loškim društvom, Udrugom invalida »Bolje sutra«, Udrugom Koprivnice te drugim planinarskim društвima. Društvo također sudjeluje u raznim aktivnostima povodom Europskog dana kretanja. Od 2000. godine Društvo povećava broj članova te ih trenutno broji 210. Organizira brojne i kvalitetne izlete po cijeloj Hrvatskoj i Sloveniji, a mnogi članovi Društva su osvojili i vrhove Austrije, Makedonije, Grčke, Rumunjske, Poljske, Češke, čak i najviši vrh Afrike – Kili-

Svečanost HPD-a »Bilo« u Rasinji

manjaro. Godine 1978. je HPD »Bilo« odlikovano Zlatnim znakom HPS-a, a 2003. nagrađeno Plaketom grada Koprivnice za zasluge u razvoju sporta.

Nakon predsjednikovog referata nazočnima su se obratili dragi i uvaženi gosti, svi s najljepšim željama za uspješan i dugotrajan daljnji rad Društva. Prvi je skup pozdravio prof. dr. Željko Poljak, koji je naglasio da je on gotovo vršnjak ovog Društva i da ga za nj veže mnogo uspomena jer je mnogo suradivao s dugogodišnjim predsjednikom dr. Kovačićem. U ime pokrovitelja proslave, Grada Koprivnice, govorio je dogradonačelnik g. Zdravko Gašparić, a koordinatorica Europskog tjedna kretanja, gđa Helena Hećimović, zahvalila je Društvu za sudjelovanje u tim akcijama i dodijelila diplome i Društvu i predsjedniku Kušku za osvajanje »vrha Europe« – nagrade za najbolje provođenje Tjedna kretanja koju je Grad Koprivnica zaslužio svojim aktivnostima između 1600 gradova Europe.

Poslije nekoliko recitacija i pjesama u izvedbi učenika iz Rasinje, skup su pozdravili predstavnici planinarskih društava iz Domžala u Sloveniji, Bjelovara, Sesveta, Varaždina, Kutjeva te HPD-a »Pevec«, također iz Koprivnice.

Da je planinarenje jedna od najzdravijih aktivnosti dokazao je 82-godišnji počasni doživotni predsjednik dr. Milivoj Kovačić popevši se »bez batine« (štapa) na pozornicu, da bi primio posebno priznanje za svoj

dugogodišnji rad. Okupljenima je prenio pozdrave od 104-godišnjeg osnivača Društva mr. pharm. Josipa Milhofera koji je rođen u Cvetkovcu blizu Rasinje, a sada živi u Haiffi u Izraelu, i 94-godišnjeg Ive Šafara. Povodom 80. godišnjice HPD »Bilo« glavni tajnik HPS-a, Darko Berljak, uručio je članovima Društva priznanja HPS-a i to: brončani znak Mladenu Panduriću, Josipu Šafaru, Vedranu Kolaru, Danijelu Bureku, Kseniji Borojević, Zdravku Petrinjcu, Mileni Bošnjak, Miri Smoljanović, Dubravki Taras, Miroslavu Aleksi i Miroslavu Kaniseku; srebrni znak Ivani Kolar, Krunoslavu Belaju i Jasni Belaj te zlatni znak Zdravku Gazdeku i Ivici Kušeku, a posebno priznanje Društvu za 80 godina uspješnog rada. U ime nagrađenih lijepim riječima zahvalila se Ksenija Borojević, rekavši između ostalog kako je za planinare šetnja prirodom kao obilazak izložbe. Vide se akvareli, panorame, pa i portreti, a pritom se sluša žubor vode, šuštanje lišća ili tišina prirode.

Priznanja Društva zaslužnim članovima uručili su dopredsjednica Ivana Kolar, tajnica Antonija Genc i voditelj Sekcije za izlete Boris Majerus. Po završenom programu učenika OŠ »Rasinja« i zajedničkom svečanom ručku, dio se sudionika vratio u Koprivnicu autobusom ili automobilima, dok su mnogi prošetali trasom KPP-a, uz odmor u planinarskoj kući »Rudi Jurić«, te stigli do Koprivnice u poslijepodnevnim satima.

Dubravka Horvatić i Antonija Genc

15. GODIŠNICA RUSOVOG POHODA

Dana 19. travnja PD »Ericsson Nikola Tesla« održalo 15. Rusov pohod na Medvednici. Po broju sudionika, tj. po masovnosti, bio je to dosad najveći pohod.

Prvi je organiziran davne 1993. godine prigodom proslave 20. godišnjice društva. Društvo je osnovano 1973. i 25. travnja te godine je održan prvi društveni izlet na Medvednici. Trasa izleta bila je Tunel – Njivice – Hunjka – Sljeme (vrh Medvednice) – Horvatore stube – Grafičar – Risnjak – Mikulići. Povodom proslave 20. obljetnice rada Društva pomislio se na organiziranje jubilarnog pohoda po stazi prvog izleta Društva. Ideju su razvili naši najaktivniji sudionici raznih pohoda po Sloveniji: Antun Željko Matišin – Rus, a pridružili su mu se Miljenko Haberle, Damir Kuzmanić, Nikola Živčić, Franjo Ričković, Stjepan Ferin, Rujana Baketić, Jolanda Matica i drugi tadašnji članovi Društva.

Zahvaljujući iskustvu s organizacijom slovenskih pohoda, bio je prvi pohod, pod nazivom »Tragom

prvog izleta PD-a Nikola Tesla«, vrlo uspješan; sudjelovalo je 170 planinara. Zbog zadovoljstva sudionika zaključeno je da pohod postane tradicionalan i da se pod tim nazivom održava svake godine krajem mjeseca travnja. Posebno zadovoljni, tome su dali veliku podršku članovi PD-a »Željezničar« iz Zagreba Zdenko Jurinić, Vlado Lakuš, Branko Tesla i drugi.

Slijedom toga bile su potrebne sve radnje za stalno održavanje pohoda: osmislići i izraditi iskaznice i značke pohoda (brončanu, srebrnu, zlatnu) te ustrojiti cijelokupnu administraciju za praćenje pohoda. Značku je kreirao Miljenko Haberle, a administrativno vođenje preuzeo je i iskaznicu sačinio Antun Željko Matišin. Na taj način stvoreni su uvjeti i mogućnosti da pohod postane tradicionalan.

Već je prvi pohod bio međunarodan jer su sudjelovali planinari iz Andraža pri Polzeli, predvođeni Slavkom Jevšnikom i Vilijem Pižornom. Ustvari, od prvih je početaka pohod bio zanimljiv slovenskim planinarima, velikim dijelom i zbog brojnih susreta i

prijateljstava sa slovenskim planinarama u njihovim planinama. Posjećivanje slovenskih planina te bliske planinarske i prijateljske veze sa slovenskim planinarama (i ne samo slovenskim) bile su uvijek odrednice djelovanja PD-a »Ericsson Nikola Tesla«.

Iako su godine nastanka i početaka pohoda bile teške zbog rata, pohod je uvijek bio dobro organiziran i uvijek se za naše goste i sudionike pohoda našlo kolača, piva, kobasicu i nekih drugih uobičajenih planinarskih delicija. Bilo je puno kišnih godina, čak i snježnih, prilagodavali smo trasu pohoda uvjetima na stazi, ali pohod nije gubio na popularnosti – sudjelovalo je prosječno po 120 planinara, a samo jednom (1996.) bilo je manje od 100 sudionika (94).

Pohod je redovito završavao pod nadstrešnicom na livadi Falata između planinarskih domova »Grafičar« i »Risnjak«, gdje je uz pjesmu i miris pečenih kobasicu, što ih je vješt spremao Ivica Filipaj – Fićo, završavalo naše planarsko druženje.

Godine su prolazile i pohod je počeo dobivati nove okvire i sadržaje. Što zbog dužine, što zbog problema u kretanju po mokrom terenu, ukinuta je kontrolna točka Srnec na podnožju Horvatovih stuba i postavljena je kod doma na Hunjki.

Godina 2002. je bila prekretnica jer je tada premašen broj od 200 sudionika – sudjelovalo je 205 planinara, a prvi put je sudjelovalo više od 20 planinar-

skih društava (24). Bio je to deseti pohod pa su tom prilikom podijeljene prve plakete za 10 sudjelovanja. Nažalost, u kolovozu te godine preminuo je pokretač pohoda Antun Željko Matišin – Rus. Poslije njegove smrti promjenili smo naziv pohoda u »Rusov pohod«.

Zbog sve većeg broja sudionika promjenjeno je mjesto početka pohoda pa upisno mjesto od 2003. godine postaje parkiralište kod potoka Blizneca na sljemenskoj cesti. Na taj je način izbjegnuta gužva na dotadašnjem upisnom mjestu i kontrolnoj točki na Njivicama. Od 2004. mjesto završetka nije više nadstrešnica na Falati, jer to mjesto nije pogodno za lošeg vremena. Godine 2004. je po izrazito lošem vremenu, jakoj kiši tijekom cijelog pohoda, stazu prošlo čak 311 planinara, a završetak je prvi puta bio u pansionu »Medvednica«. Uskoro se broj sudionika povećava na preko 400 i više od 50 planinarskih društava, da bi se »zaustavio« u 2007. godini na 650 sudionika i 57 planinarskih društava iz pet država – Hrvatske, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Madarske i Austrije.

U 15 godina održavanja pohoda sudjelovali su brojni planinari i mnoga planinarska društva. Posebno je značajno da je uvijek sudjelovalo mnogo članova matičnog društva koji su prihvatali pohod kao svoju najvažniju stalnu društvenu akciju. U današnjim je uvjetima potrebno mnogo više članova za organizaciju i provođenje pohoda, ali su uvijek svi spremni dati svoj doprinos pohodu bez obzira radilo se o dočeku stranih planinara i njihovom vođenju, označavanju staze, upisivanju sudionika ili dijeljenju pića i hrane... Uvijek se nade dovoljno članova spremnih za rad.

Do sada je stazu pohoda prošlo 3360 sudionika. Mnogi od njih bili su više puta na pohodu, a 10 planinara sudjelovalo je na svih 15 pohoda i oni su ove godine dobili posebnu plaketu. To su: Slavko Jevšnik iz PD-a »Andraž« iz Andraža, Zdenko Jurinić iz PD-a »Planika« iz Maribora te naši članovi Slavko Adam, Marija Bačić, Rujana Baketić, Stjepan Ferin, Miljenko Haberle, Damir Kuzmanić, Vinko Posedel i Franjo Ričković.

Iduće godine krećemo sa 16. pohodom. U planovima mnogih planinarskih društava je Rusov pohod, najavljen je i na web stranici Planinarskog saveza Zagreba, u časopisu »Hrvatski planinar«, Koledaru planinskih akcija Slovenije i, što je najvažnije, u srcima brojnih planinarskih prijatelja s kojima ćemo opet podijeliti lijepo trenutke druženja na našoj Medvednici. Iskreno, pomalo se i bojam ove »igre velikih brojeva« oko sudionika, ali ne zato što ne bismo mogli prihvatiti i organizirati pohod i s 1000 sudionika, već što će nam u tim uvjetima preostati manje vremena za druženje, zabavu i veselje s dragim prijateljima.

Damir Kuzmanić

IVAN SALOPEK

Veteran mostarskog i bosanskohercegovačkog planinarstva Ivan Salopek nije više među nama. Pokopan je 11. siječnja na mostarskom gradskom groblju Masline, uz brojnu nazočnost rodbine, prijatelja, sugrađana, planinara i ostalih.

Ivan Salopek rođen je u Ogulinu 17. kolovoza 1928. Iz Ogulina je otišao kao malo dijete, kada je njegov otac Mate Salopek dobio namještenje u Mostaru. U Mostaru je završio školovanje i kao učitelj počeo službovati diljem Hercegovine, učeći djecu o vrijednosti života i ljepote prirode. Po dolasku na službu u Mostar uključuje se u PDS »Prenj« gdje je dao velik doprinos radeći kao tajnik društva, zastupnik u predsjedništvu društva i zastupnik u Planinarskom savezu BiH.

Ni u posljednjem ratu (1992. – 1995.) nije študio sebe. Dao je nemjerljiv doprinos u spašavanju i izmještanju dokumentacije PD »Prenj« čije su prostorije spaljene prigodom srpsko-crngorskog granatiranja Mostara. Nisu Ivanu smetale granate da više puta dnevno prenosi vrijedne stvari na više lokacija u gradu i da traži smještaj za planinare. O njegovoј zasluzi pri aktiviranju HPD »Prenj 1933« već se pisalo u »Hrvatskom planinaru« prije desetak godina. Kao učitelj je svoje đake vrlo često vodio na obližnje

planine. Za doprinos na okupljanju planinara iz cijele bivše Jugoslavije u pobratimskim planinarskim društva, vođenje izleta, sredivanje dokumentacije, suradnju s lokalnim tiskom i radijem, markiranje planinarskih staza i brojne radne akcije pri izgradnji planinarskih domova i skloništa, Salopek je dobio više vrijednih nagrada i priznanja.

Zadnjih se godina, zbog bolesti, njegova aktivnost smanjivala, ali je unatoč tome dao velik doprinos Udrži planinarskih društva Herceg-Bosne. Za Ivanom Salopekom ostala je tužna supruga Ankica koja ga je često pratila na izletima. Djecu i unuku mu je rat odveo u inozemstvo, pa nije uspio od njih stvoriti planinare, što mu je bila posebna želja. Ivan je imao još dvije želje pri kraju života. Prva mu je bila posjetiti svoj rodni Ogulin i planinu Klek. Kao njegov dugogodišnji kolega i prijatelj nisam se dvoumio da mu u tome pomognem – pripremio sam svoj osobni automobil i krenuli smo prema Velebitu i Kleku, posjetivši Zavižan i planinarsku kuću na Kleku – to mu je bio i posljednji uspon. Drugu želju, da posjeti Goli otok čiji je nažalost bio uznik, nije uspio ostvariti zbog čestog poboljevanja.

Njegova obitelj, prijatelji, susjadi i mostarski planinari zadružat će ga u trajnoj uspomeni.

Cvitan Pandža

IVAN MARUŠIĆ

Planinska razglednica

OGRADA PRESJEKLA MARKIRANI PUT NA KIEVSKI BAT

Četvorica planinara, članova HPD-a »Željezničar« iz Zagreba, krenula je 17. ožujka na Kijevo Kozjak i njegov vrh Bat. Automobilom smo pošli iz Zagreba u 6 sati i preko Korenice i Gračaca, oko 9 sati stigli u Kijevo, mjesto na cesti Knin – Sinj. Čim smo izašli iz automobila da vidimo gdje bismo se mogli malo okrijepiti i odmoriti, prišao nam je jedan mještanin Kijeva i rekao da tu, u Kijevu, odnedavno nema nijednog ugostiteljskog objekta. Rado nam je pokazao prilazni put pa smo se odvezli do zadnje kuće u podnožju planine. Pronašli smo markaciju i krenuli. No, najednom smo naišli na zaključana ulazna vrata na unedogled dugoj dva metra visokoj žičanoj ogradi!

Kroz vrata lijepo vidimo na kamenu desetak metara udaljenu marku, a ne možemo dalje. U velikoj smo neprilici, a nigdje nikoga da nam kaže što sada. Koliko je ograda duga i kako je zaobići? Krenuli smo lijevo jer se na toj strani trasa ograde malo uzdiže pa smo pomislili da ćemo, zaobilazeći je, bar malo dobiti na visini.

Najednom smo u daljini, u ograđenom prostoru, ugledali čovjeka, a i on je nas primijetio. Sporazumjeli smo se da nam priđe i on nam je rekao da je ograda nedavno postavljena radi planskog uzgoja jelena lopatara. Upozorio nas je da smo krenuli pogrešnim smjerom jer da je ta strana neprolazna i uputio nas kako

VLADIMIR JAGUŠIĆ

Križ na Batu – najvišem vrhu kijevskoga Kozjaka

ćemo zaobići ogradu s desne strane i ponovno izaći na markiranu stazu. Krenuli smo tako preko nekadašnjih stepenastih oranica, sada pašnjaka, tridesetak metara udaljeni od ograde. Kada smo došli do njenog ugla, pronašli smo u žbunju ovčju stazu i po njoj počeli uspon na istoj udaljenosti od ograde. Kasnije smo isli i uz samu ogradu, čija je trasa dobro vidljiva i iz Kijeva i za koju smo mislili da je protupožarna prosjeka ili protupožarni put. Kada smo stigli do gornjeg ugla ograde, krenuli smo malo lijevo prema velikom kupolastom kamenu, koji je također vidljiv iz daljine, a onda još lijevo kako bismo preko jednog grebena izašli na markiranu stazu.

Kretanje nam je bilo jako otežano jer uspon uz ogradu ide rubom terena izrovanog buldožerom, po mekoj zemlji i nestabilnom kamenjaru, a iznad ograde do staze – netaknutom prirodnom kamenjaru i raslinja. Tako smo, svaki za sebe, pronalazili svoj put. Kada smo stigli na stazu, osjećali smo se da smo izašli iz velike nepogode.

Kijevo Kozjak je lijepa planina. Donedavno poстоjeća staza, koja je bila i križni put, sa svojim razmjerno blagim zavojitim usponom i dobrim izvorom vode, bila je prava blagodat za planinare. S najvišega vrha (Bat, 1206 m) prekrasan je vidik na sve strane, osobito prema sunčem obasjanim vrhovima Dinare i Troglava.

Silazak nam je bio isto tako naporan, no na kraju je sve dobro završilo. Mi smo bili na Kijevskom Batu, a ove retke namjenjujemo planinarima kao prijeko potrebnu uputu kako se na nj može popeti i sada kada je dosadašnji put presječen žičanom ogradom.

Branko Tesla

BRANKO TESLA

Markacija ide dalje, ali ne i planinari

»JAGLACI« U ZNAKU VELIKIH OBLJETNICA

Prekrasno vrijeme i odlična organizacija glavna su obilježja 26. »Papučkih jaglaca«, održanih 9. ožujka 2008. na livadama uz potok Dubočanku, u blizini Velike. Organizatori ovogodišnjih »Jaglaca« bili su, uz požeške planinare, djelatnici Parka prirode Papuk i Stanice HGSS-a Požega, a pokrovitelj Turistička zajednica Požeško-slavonske županije.

U mnoštву od dvije tisuće planinara i ljubitelja prirode iz Požeštine i Slavonije, prednjačili su po broju sudionika Osječani, Brođani i Vinkovčani te studenti Požeškog veleučilišta. Dobrodošli bili su i gosti iz Splita, Petrinje, Siska i Varaždina, kao i prijatelji iz Bosne i Hercegovine. Došli su nam Zeničani (četiri društva) te planinari iz Sarajeva, Maglaja i Orašja. Sveukupno, na Papuku su se našle čak 34 organizirane skupine (ne računajući domaćine).

Svi okupljeni su se, predvođeni vodičima, prošetali stazama do Češljakovačkog visa, Trišnjice, Nevojlaša i Jankovca, a manji broj uspeo se na Ivačku glavu, drugi po visini vrh papučkog masiva. Prehrana, ponuda suvenira, kao i zabavni program, bili su uzorno organizirani, a članovi HGSS-a nisu imali posla.

Ovogodišnji »Papučki jaglaci« bili su posvećeni obilježavanju 110. obljetnice organiziranog planinarstva u Požegi, 50. obljetnice otvorenja doma »Lapjak« u Velikoj, 320. obljetnice pobjede Požežana na čelu s

fra Lukom Ibrišimovićem nad Osmanlijama na brdu Sokolovcu, nedaleko od središta Požege i 310. obljetnice smrti hrabroga franjevca.

Ivan Jakovina

203. SAVJETOVANJE ZPP-a

Međudruštveni savjet Zagorskog planinarskog puta (MS ZPP-a) održao je u nedjelju 9. ožujka svoje 203. savjetovanje. Domaćin, HPD »Zagreb – Matica«, ugostio je tridesetak delegata iz 16 planinarskih društava sjeverozapadne Hrvatske u svojim društvenim prostorijama u Zagrebu, u ulici Frane Petrića 4/II. U ime HPS-a savjetovanju je prisustvovao glavni tajnik Darko Berljak.

DUŠAN MIKOVIĆ

Papučki jaglaci već su godinama najmasovniji planinarski pohod u Hrvatskoj

WWW.IZFOTELJE.COM

WEB DUĆAN 0-24 SEDAM DANA U TJEDNU
WWW.IZFOTELJE.COM

Ne gubite vrijeme od boravka u prirodi. Što vam treba naručujte u bilo koje vrijeme, u udobnosti vlastitog doma uz šalicu omiljenog napitka.

NOĆNI MONOKULARI DALEKOZORI

Više informacija na WWW.LAPIS-PLUS.HR ili WWW.IZFOTELJE.COM

LAPIS PLUS Veliki izbor
WWW.LAPIS-PLUS.HR Odjeće, obuće, torbi, ruksaka, noževa, kompasa, dalekozora
TEL:01/4668-785

YUKON **PRO-LUX** **FAST AIM** **SIMMONS** **WEAVER** **Paco** **LP BlackBird**

Ivan Kuster (pok.) i Vlado Zagrajski snimljeni na 50. sletu ZPP-a na Ivanšćici - uz ivanečke veterane, oni su bili sudionici prvog sleta ZPP-a 9. lipnja 1957. također na Ivanšćici

Skup je otvorio predsjednik MS ZPP-a Milan Turkalj, a pozdravnu riječ u ime društva-domaćina uputila je Božica Denona-Bambić, članica upravnog odbora. Nakon usvajanja zapisnika savjetovanja održanog 2. prosinca na Kuna gori, tajnik Borislav Kušen podnio je izvješće o radu i finansijsko izvješće za 2007. godinu. Središnji je dogadjaj u prošloj godini bio 50. slet planinara ZPP-a 27. svibnja na Ivanšćici, kojemu je prisustvovalo 500 planinara, među njima i petorica sudionika prvog sleta održanog također na Ivanšćici. Bili su to Ivan Geček, Franjo Hrg, Franjo Ernoić, Vlado Zagrajski i Ivan Kuster, koji je nažalost nedavno preminuo od posljedica prometne nesreće, pa mu je i ovom prilikom odana zahvalnost i počast minutom šutnje. U nastavku sjednice iznesena su izvješća društava o ostvarenim akcijama u proteklom razdoblju te je donesen plan akcija za iduće razdoblje. Među njima treba spomenuti obilježavanje 50. obljetnice otvorenja ZPP-a, što će se obilježiti pohodima od Ravne gore i Ivančice do Kalnika. Na Kalniku će se 4. svibnja održati i ovogodišnji slet planinara ZPP-a pod domaćinstvom križevačkih planinara. Kao što je već poznato, ovogodišnji Dani hrvatskih planinara održat će se pod Belegradom 24. i 25. svibnja u organizaciji belečkih planinara.

Prelazni pehar MS ZPP-a za najbolje društvo u 2007. godini ove će godine na sletu planinara ZPP-a biti dodijeljeno HPD-u »Ivančica« iz Ivanačice za uspješnu aktivnost i organizaciju sleta MS ZPP-a te za uspješno vođenje centrale MS ZPP-a u Ivancu.

Milan Turkalj

.:PORTOLAK:. prijevoz

- > udobno
- > sigurno
- > mala grupa

prijevoz putničkim kombijem
planinarski izleti
turistički izleti

www.prijevoz.com.hr

POROLAK d.o.o. za usluge, Zagreb, Držićeva 66
(01) 6112-515, (098) 475-281
thomir.ivanec@zg.t-com.hr

250 PLANINARA NA POHODU »DRAGOJLINOM STAZOM« NA OKIĆ

Petnaesti godišnji pohod Dragojlinom stazom 13. travnja na Okić i Samoborskom gorju, pod nazivom »100 Dragojli na Okić«, premašio je sva očekivanja unatoč tmurnom i pomalo kišovitom vremenu: u planinarskom domu »Dr. Maks Plotnikov« pod Okićem dobio je potvrđenu iskaznicu 255 planinara iz 24 društva, a tu se našao još i priličan broj neregistriranih izletnika. Pod pokroviteljstvom skupštine Grada Zagreba, na čelu s predsjednikom Tatjanom Holjevac, a u organizaciji HPD-a »Željezničar« Zagreb, bilo je toga dana na Okiću pravo planinarsko veselje – svirala je glazba, držani su govor i podijeljene slatke nagrade naj planinarima koje je donirala tvornica »Kraš«. Slatkiš je dobila najstarija planinarka Nevenka Martinovski (87) i najmlada koja je prošla penjačkom, ali dobro osiguranom Dragojlinom stazom, Dora Mlinarić (10), a uz čokoladu je dobila i uputu kako se omot ne smije odbaciti u prirodi.

Planinare je pozdravila i sama Dragojla Jarnević, ilirkinja koja se prije 165 godina uspela stijenom Okića i tako inaugurirala hrvatski alpinizam. Odglumila ju je članica »Željezničara« Višnja Krznarić u odjeći onoga vremena. Sve se to odigravalo pod budnom paskom HGSS-a koji, srećom, nije imao nikakva posla. Dodajmo da je pokrovitelj osigurao besplatan prijevoz, okrjepu čajem i porciju graha.

Planinari pod Okićem

ŽELJKO POLJAK

Predsjednik »Željezničara« Zvonko Filipović pozdravlja Dragojlu Jarnević i predsjednicu Skupštine Grada Zagreba Tatjanu Holjevac pred domom pod Okićem

Netko je rekao da bi ovaj tradicionalni pohod trebalo nazvati »100 žena« na Okić, a drugi je primijetio da to nije točno jer je nabrojao čak 120 žena, a među njima je našao i jednu koja se Dragojla. Preduvjet je zamislio Zdravko Molak u čast žena planinarki, a provedbu je preuzeo HPD »Željezničar« iz Zagreba.

prof. dr. Željko Poljak

GORAN GABRIĆ

Vježba transporta unesrećenog planinara u zimskim uvjetima (Platak)

ZIMSKI TEČAJ ZA VODIČE HPS-a NA PLATKU I SNJEŽNIKU

Komisija za vodiče HPS-a organizirala je i prema svom redovnom godišnjem programu provedla zimski tečaj za vodiče na Platku. Smještaj i prehrana bili su u planinarskom domu Platak. Terenske vježbe održane su na zasneženom terenu Snježnika i Platka, a predavanja i filmovi u planinarskom domu. Sedamnaest tečajaca iz stanica vodiča Slavonija, Zagreb, Karlovac, Pula, Zadar, Split i Makarska uspješno su završili tečaj i primili uvjerenja o završenom tečaju. Tečaj su vodili instruktori i vodiči HPS-a Dražen Lovreček, Goran Gabrić i Darko Luš, te liječnica Livija Puljak.

Dana 8. i 9. ožujka održani su ispiti za vodiče HPS-a (zimski dio), kojima je pristupilo 11 pripravnika. Petorica su položili sve ispite, dok ih ostali moraju ponoviti.

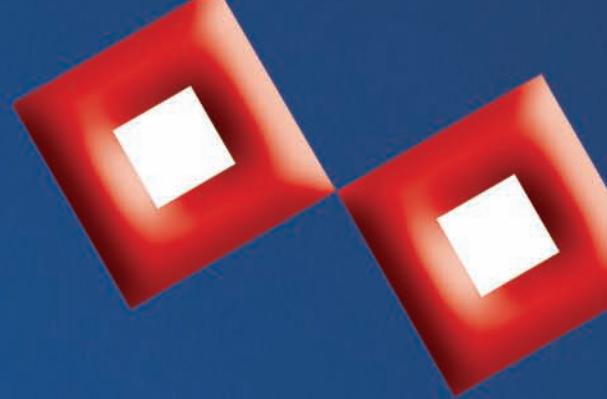
Darko Luš

KALENDAR AKCIJA

23. 2.	Tragom prvog izleta varaždinskih planinara Presečno - Varaždinske Toplice	PD 'Ravna gora', Varaždin Zlatko Smerke, 042/741-433, 091/58-27-673 Marijan Fabeta, 098/659-250
1. - 2. 3.	Kolijevkom hrvatske državnosti Kozjak	HPD 'Ante Bedalov', Kaštel Kambelovac Josip Pejša, 021/221-402, 091/73-08-109
2. 3.	Žene u planinu Kamenjak na otoku Rabu	PD 'Kamenjak', Rijeka Vedran Grubelić, 091/89-65-552, pdkamenjak@gmail.com
2. - 3. 3.	»Kolijevkom hrvatske državnosti« Megdan - Klis - pl. dom Putalj i pl. kuća Pod Koludrom	HPD 'Ante Bedalov', Kaštel Kambelovac
5. - 10. 3.	Put zdravlja - otočni put mirisa i boja Osorščica na Lošinju	PK 'Osorščica', Mali Lošinj Bolto Gaberšek, 098/403-469 Marčela Badurina, marcela.badurina@jadranka.t-com.hr
9. 3.	Proljetni izlet u Sijaset Senj - pl. kuća "Sijaset"	PD 'Zavižan', Senj Ana Lopac, 098/97-08-873
9. 3.	Papučki jaglaci Papuk: Velika	HPD 'Sokolovac 1898', Požega
12. 3.	Susret povodom Dana sv. Bernarda Medvednica	PD 'Grohot', Marija Bistrica
16. 3.	Izlet romarskim putom Belec - M. Bistrica Belec - Marija Bistrica	HPD 'Belegrad', Belec Verica Havočić, 098/16-09-056 Katica Bucifal, 049/460-135
22. 3.	Proljetni uspon na Oštru Oštra	PD 'Željezničar', Gospić Tomislav Čanić, 053/574-065, 098/96-10-042

ČASOPIS HRVATSKOG
PLANINARSKOG SAVEZA

HRVATSKI PLANINAR

Čast nam je pozvati vas na

SVEČANO PREDSTAVLJANJE JUBILARNOG BROJA »HRVATSKOG PLANINARA«

u povodu 110. obljetnice izlaženja i 100. godišta časopisa

Predstavljanje će se održati u srijedu

4. lipnja 2008. u 19 sati
u Novinarskom domu u Zagrebu

Adresa: Perkovčeva 2, Zagreb

Osim jubilarnog broja, na svečanosti će biti predstavljena i puštena u rad bibliografija »Hrvatskog planinara« autora Darka Grundlera te digitalizirana arhiva časopisa, a suradnicima časopisa bit će dodijeljena prigodna priznanja

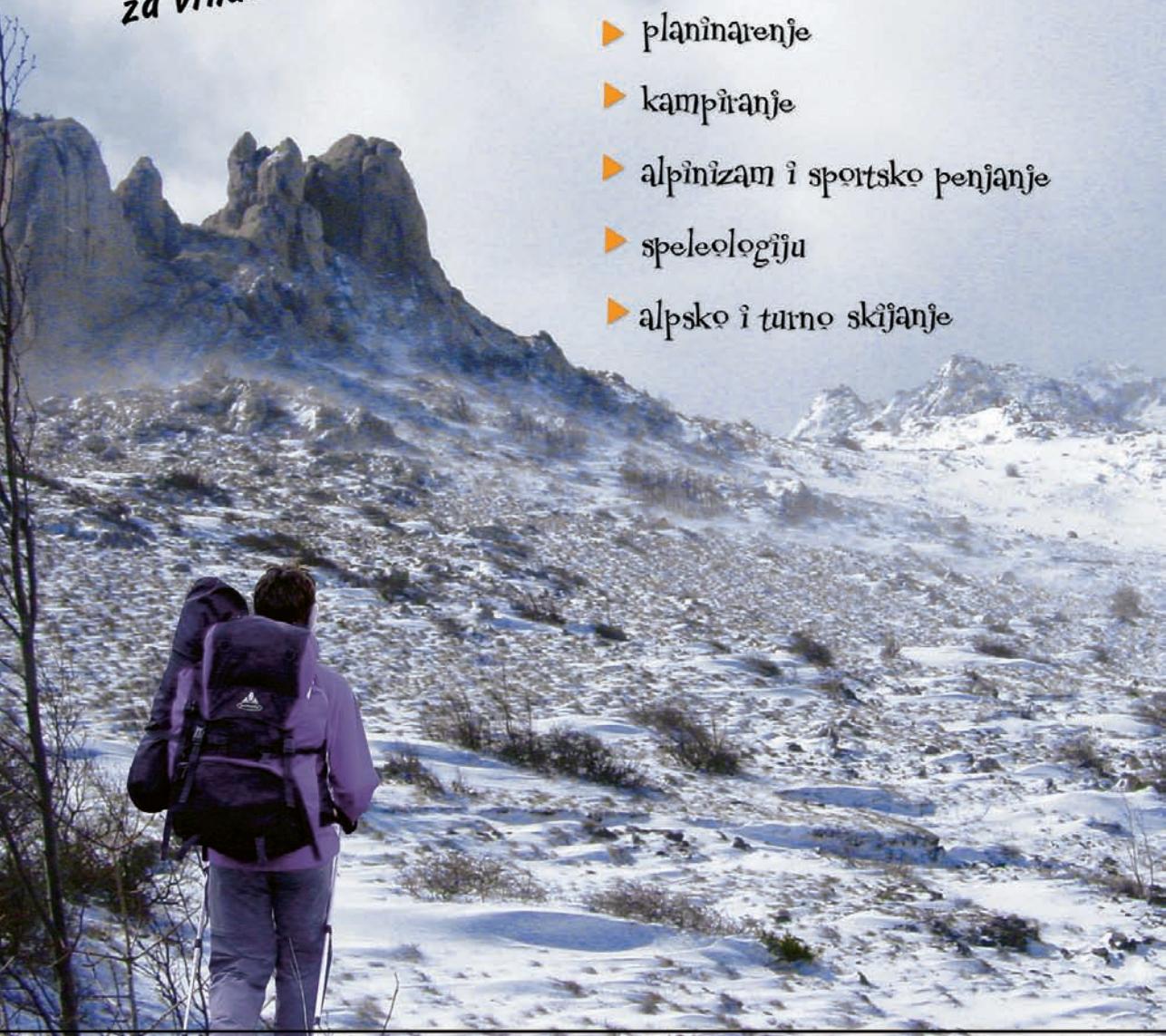
Vrhunac
outdoor oprema

Zagreb: Vlaška 78, tel: +385 1 4572 323,
Rijeka: Janeza trdine 9, tel: +385 51 315001

Pro Montana

e-mail: vrhunac@vrhunac.hr
www.vrhunac.hr

*Vrhunska oprema
za vrhunske rezultate!*

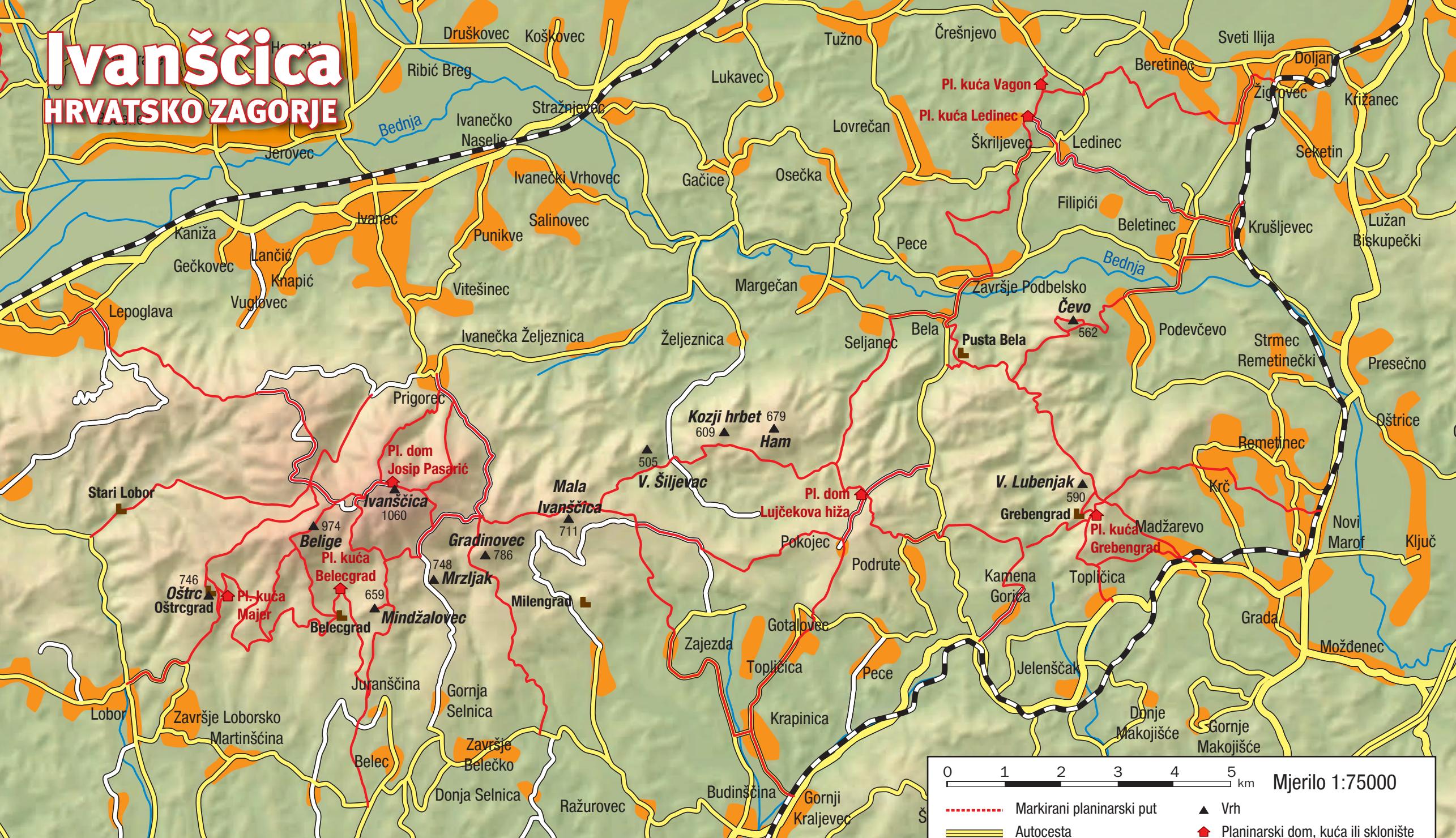
OPREMA ZA AKTIVAN BORAVAK U PRIRODI:

- ▶ planinarenje
- ▶ kampiranje
- ▶ alpinizam i sportsko penjanje
- ▶ speleologiju
- ▶ alpsko i turno skijanje

Članovima HPS-a na gotovinsko plaćanje odobravamo popust **-10%**
a na jednokratno plaćanje karticama **-5%**

Ivanščica

HRVATSKO ZAGORJE

0 1 2 3 4 5 km
Mjerilo 1:75000

- ▲ Vrh
- Planinarski dom, kuća ili sklonište
- Izletnički i lovački objekti
- Stara gradina (ruševina)
- Crkva, kapela
- Markirani planinarski put
- Autocesta
- Asfaltne ceste
- Manje važne ceste
- - - Željeznička pruga